DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

21. september 2006 *

I sag C-167/04 P,

angående en appel i henhold til artikel 56 i Domstolens statut, iværksat den 5. april 2004,

JCB Service ved avocats E. Morgan de Rivery og E. Friedel,

appellant,

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A. Whelan, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

* Processprog: engelsk.

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans, og dommerne J. Makarczyk, R. Silva de Lapuerta, P. Kūris og G. Arestis (refererende dommer),

generaladvokat: F.G. Jacobs
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 19. oktober 2005,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. december 2005,

afsagt følgende

Dom

1 I appelskriftet har selskabet JCB Service nedlagt påstand om hel eller delvis ophævelse af dom afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans den 13. januar 2004, JCB Service mod Kommission (sag T-67/01, Sml. II, s. 49, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten delvist gav selskabet medhold i dets påstand om annullation af Kommissionens beslutning 2002/190/EF af 21. december 2000 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 (sag COMP.F.1/35.918 — JCB) (EFT 2002 L 69, s. 1, herefter »den anfægtede beslutning«).

Retsforskrifter

2 Artikel 2 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel [81] og [82] (EFT 1959-1962, s. 81, herefter »forordning nr. 17«), bestemmer, at Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber efter begæring fra de deltagende virksomheder og sammenslutninger af virksomheder kan fastslå, at der ikke efter de forhold, Kommissionen har kendskab til, findes anledning til i medfør af artikel 81, stk. 1, EF eller artikel 82 EF at skride ind mod en aftale, vedtagelse eller samordnet praksis.

3 I henhold til samme forordnings artikel 3, stk. 1, gælder det, at hvis Kommissionen efter begæring eller på eget initiativ konstaterer, at der foreligger en overtrædelse af bestemmelserne i artikel 81 EF eller artikel 86 EF, kan den ved en beslutning pålægge de deltagende virksomheder at bringe de konstaterede overtrædelser til ophør.

4 Det fremgår af artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 17, at aftaler, vedtagelser og samordnet praksis af den i artikel 81, stk. 1, første punktum, EF omhandlede art, som kommer i stand efter forordningens ikrafttræden, og med hensyn til hvilke deltagerne agter at påberåbe sig bestemmelserne i artikel 81, stk. 3, EF, skal anmeldes til Kommissionen.

5 Ifølge artikel 4, stk. 1 og 2, i Kommissionens forordning nr. 27 af 3. maj 1962, første forordning om gennemførelse af Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962 (form, indhold og øvrige enkeltheder vedrørende begæringer og anmeldelser) (EFT 1959-1962, s. 123), som ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1133/68 af 26. juli 1968 (EFT 1968 II, s. 395, herefter »forordning nr. 27«), skal fremsættelse af begæringer i henhold til artikel 2 i forordning nr. 17 om anvendelse af artikel 81, stk. 1, EF samt anmeldelser i henhold til artikel 4 i sidstnævnte forordning ske ved benyttelse af skema A/B og skal indeholde de i skemaet krævede oplysninger.

6 Artikel 15 i forordning nr. 17 om bøder bestemmer følgende:

»[...]

2. Ved beslutning kan Kommissionen pålægge virksomheder og sammenslutninger af virksomheder bøder på mindst 1 000 og højst 1 000 000 regningsenheder, idet sidstnævnte beløb dog kan forhøjes til 10% af omsætningen i det sidste regnskabsår i hver af de virksomheder, som har medvirket ved overtrædelsen, såfremt de forsætligt eller uagtsomt:

a) overtræder bestemmelserne i traktatens artikel [81], stk. 1, eller artikel [82], eller

b) handler i strid med et påbud meddelt i henhold til artikel 8, stk. 1.

Ved fastsættelsen af bødens størrelse skal der tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og dens varighed.

[...]

5. De bøder, som er omhandlet i stk. 2, litra a), kan ikke pålægges for handlinger,

a) som foretages efter, at anmeldelse er sket til Kommissionen, og inden denne træffer beslutning i henhold til traktatens artikel [81], stk. 3, for så vidt de ligger inden for grænserne for den i anmeldelsen beskrevne erhvervsudøvelse [...]«

7 Kommissionens meddelelse af 14. januar 1998 med overskriften »Retningslinjer for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten« (EFT 1998 C 9, s. 3, herefter »retningslinjerne«) bestemmer bl.a.:

»Formålet med de principper, der fastlægges i [...] retningslinjer[ne], er at sikre gennemsigtighed og objektivitet i forbindelse med Kommissionens beslutninger, både i forhold til virksomhederne og i forhold til Domstolen, og samtidig fastholde den skønsbeføjelse, som de pågældende retsforskrifter giver Kommissionen til at fastsætte bøder på indtil 10% af virksomhedernes samlede omsætning. Denne beføjelse bør imidlertid udøves som led i en sammenhængende og ikke-diskriminerende politik, der er tilpasset de mål, der forfølges ved bekæmpelsen af overtrædelser af konkurrencereglerne.

Den nye metode til beregning af en bødes størrelse vil fremover følge følgende model, der bygger på fastsættelsen af et grundbeløb, som kan forhøjes i tilfælde af skærpende omstændigheder og nedsættes i tilfælde af formildende omstændigheder.«

8 I henhold til retningslinjernes punkt 1 fastsættes grundbeløbet på grundlag af overtrædelsens grovhed og dens varighed, der er de eneste kriterier, der er anført i artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17.

9 For så vidt angår vurderingen af arten af overtrædelsens grovhed skal der i henhold til samme retningslinjer tages hensyn til overtrædelsens art, overtrædelsens konkrete indvirkning på markedet — når den kan måles — og det berørte markeds udstrækning.

10 I denne henseende foretages der i punkt 1 A i nævnte retningslinjer en opdeling af overtrædelserne i lidet alvorlige, alvorlige og meget alvorlige overtrædelser. For så vidt angår de meget alvorlige overtrædelser er i samme punkt anført, at det hovedsageligt drejer sig om horisontale begrænsninger såsom priskarteller og markedsopdelende karteller samt andre former for praksis, der er til skade for det indre marked, såsom begrænsninger, der tager sigte på at isolere nationale markeder eller klare tilfælde af misbrug af en dominerende stilling begået af virksomheder, der har en monopollignende stilling.

11 For så vidt angår overtrædelsens varighed foretages der i punkt 1 B i retningslinjerne en sondring mellem overtrædelser af kort varighed — almindeligvis under et år — der ikke indebærer nogen forhøjelse af grundbeløbet, overtrædelser af mellemlang varighed — almindeligvis mellem et og fem år — og overtrædelser af lang varighed — almindeligvis over fem år — for hvilke bødebeløbet for hvert år kan andrage 10% af det beløb, der fastlægges for overtrædelsens grovhed.

12 Punkt 2 i disse retningslinjer bestemmer, at grundbeløbet kan forhøjes i tilfælde af skærpende omstændigheder, f.eks. hvis andre virksomheder har været udsat for gengældelsesforanstaltninger for at få dem til at »respektere« beslutningerne eller de ulovlige former for praksis. Nedsættelse af grundbeløbet i tilfælde af konkrete formildende omstændigheder er ligeledes muligt i henhold til punkt 3 i de nævnte retningslinjer.

Baggrunden for tvisten

13 JCB Service er et engelsk selskab, som ejes af selskabet Transmissions and Engineering Services Netherlands BV. Selskabet ejer og kontrollerer direkte eller indirekte selskaberne i JCB-koncernen, som omfatter 28 selskaber, herunder bl.a. JC Bamford Excavators, JCB Sales, JCB SA, JCB Germany og JCB Spain. JCB-koncernen fremstiller og forhandler entreprenørmaskiner, rydnings- og bygningsmateriel og landbrugsmaskiner samt reservedele til disse forskellige produkter.

14 JCB-koncernens distributionsnet er organiseret på nationalt grundlag gennem et datterselskab i hver af medlemsstaterne Kongeriget Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Kongeriget Spanien, Den Franske Republik, Den Italienske Republik og Kongeriget Nederlandene), eller gennem en eneimportør.

15 To selskaber i JCB-koncernen (JC Bamford Excavators og JCB Sales) anmeldte i juni 1973, i henhold til skema A/B, som er udfærdiget i henhold til forordning nr. 27, flere standarddistributionsaftaler til Kommissionen, der skulle indgås med koncernens største forhandlere eller videreforhandlere. Aftalerne vedrørte fællesmarkedets medlemsstater med undtagelse af Den Franske Republik. Selskaber i JCB-koncernen har ligeledes anmeldt aftaler, der finder anvendelse i andre stater, der senere hen er blevet medlemsstater i Den Europæiske Union, nemlig Den Hellenske Republik, Kongeriget Spanien, Republikken Østrig, Den Portugisiske Republik, Republikken Finland og Kongeriget Sverige eller i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), nemlig Republikken Island og Kongeriget Norge.

16 Aftalerne blev registreret af Kommissionens tjenestegrene den 30. juni 1973.

17 Ved skrivelse af 27. oktober 1975 meddelte Kommissionens Generaldirektorat (GD) »Konkurrence« JCB Sales, at de anmeldte aftaler omfattede en række begrænsninger, der var i strid med artikel 81 EF, og anmodede om, at aftalerne blev ændret. Kommissionen koncentrerede sin opmærksomhed om de aftaler, som vedrørte fællesmarkedet, og anførte, for så vidt angår de andre aftaler, at de ikke syntes at kunne påvirke handelen mellem medlemsstaterne.

18 Under et møde, der blev afholdt den 18. december 1975 mellem medarbejdere fra GD »Konkurrence« og JCB Service, fremlagde sidstnævnte ændrede udgaver af

aftalerne vedrørende Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland og andre af fællesmarkedets daværende medlemsstater med undtagelse af Den Franske Republik.

19 Ved skrivelse af 13. januar 1976 bekræftede Kommissionen modtagelsen af de nye udgaver og angav over for JCB Sales, at visse af de spørgsmål vedrørende foreneligheden med fællesskabsretten, den tidligere havde gjort opmærksom på, nu var løst, mens andre fortsat bestod. Kommissionen anmodede i øvrigt om nærmere oplysninger om en række klausuler i disse aftaler.

20 JCB Sales besvarede denne anmodning ved skrivelse af 11. marts 1976 og gav detaljerede oplysninger vedrørende de angiveligt resterende spørgsmål om foreneligheden med fællesskabsretten, som var identificeret af Kommissionen i skrivelsen af 13. januar 1976.

21 I øvrigt udleverede JCB Service under et møde, der blev afholdt den 18. marts 1976, visse supplerende oplysninger til Kommissionen uden dog at fremlægge en ny udgave af de omhandlede aftaler.

22 Samme dag fremlagde JCB Service ligeledes kopi af en aftale, som selskabet havde indgået med sit franske datterselskab JCB SA, og som lignede de allerede anmeldte aftaler.

23 Der var ikke nogen udvikling i sagen om JCB-koncernens anmeldelser før den 6. marts 1980, hvor JCB Sales sendte Kommissionen den standardforhandleraftale for Det Forenede Kongerige, som efterfulgte de aftaler, der var blevet anmeldt i 1973 og 1975, men nu var udløbet, og som ifølge dette selskab alene indeholdt mindre ændringer.

24 Ved skrivelse af 29. december 1995 tilsendte JCB Sales Kommissionen en anden standardaftale, der var indgået med distributørerne i Det Forenede Kongerige, som skulle erstatte den i 1980 anmeldte aftale.

25 De to ovennævnte aftaler blev ikke anmeldt til Kommissionen ved anvendelse af skema A/B, og Kommissionen reagerede ikke på fremsendelsen af disse aftaler.

26 Ved en dom afsagt af tribunal de commerce de Paris (Frankrig) den 11. december 1995 blev det søgsmål med påstand om illoyal konkurrence, som JCB Services datterselskab i Frankrig, JCB SA, den 28. november 1990 under påberåbelse af sin status som eneimportør af JCB-koncernens produkter i Frankrig havde anlagt mod selskabet Central Parts SA (herefter »Central Parts«), som købte reservedele hidrørende fra denne koncern i Det Forenede Kongerige med henblik på videresalg af disse i Frankrig, delvis afvist. JCB SA havde gjort gældende, at Central Parts uden tilladelse havde anvendt »JCB«-mærket og benævnelsen »autoriseret forhandler«. Denne dom blev senere ophævet ved en dom afsagt den 8. april 1998 af cour d'appel de Paris (Frankrig), der var begrundet med, at Central Parts havde gjort sig skyldig i illegal konkurrence over for JCB SA.

27 Den 15. februar 1996 indgav Central Parts en klage til Kommissionen over den handelspraksis, som selskabet JCB Great Britain anvendte ved forhandlingen af dets produkter.

28 For at kontrollere og supplere de foreliggende oplysninger foretog Kommissionen i henhold til artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 17 en kontrolundersøgelse hos JCB Service, dets datterselskab i Frankrig, JCB SA, og to af selskabets forhandlere i Det Forenede Kongerige, nemlig Gunn JCB Ltd i Altrincham og Watling JCB Ltd i Leicester.

29 Kommissionen sendte den 24. marts 1998 en første meddelelse af klagepunkter til JCB Bamford Excavators, der ikke tog anmeldelsen af aftaler, som var foretaget i 1973, i betragtning, hvilket adressaten gjorde opmærksom på i sine skriftlige bemærkninger til meddelelsen af klagepunkter samt under den høring, der blev afholdt af Kommissionens tjenestegrene den 16. oktober 1998.

30 En anden meddelelse af klagepunkter, der tog denne anmeldelse af aftalerne i 1973 i betragtning, blev sendt til JCB Service den 30. juli 1999 og blev besvaret skriftligt af JCB Bamford Excavators den 13. december 1999 og fulgt op med sidstnævntes mundtlige bemærkninger, der blev fremsat under en høring, der fandt sted i januar 2000.

Den anfægtede beslutning og sagens behandling ved Retten

31 Den 21. december 2000 vedtog Kommissionen den anfægtede beslutning. Efter en beskrivelse af sagens relevante faktiske omstændigheder traf Kommissionen først afgørelse om den af JCB Service og selskabets datterselskaber begåede overtrædelse af artikel 81 EF (betragtning 137-196 til den anfægtede beslutning).

32 I denne henseende undersøgte Kommissionen først, hvorvidt de omtvistede aftaler havde til formål eller til følge at begrænse eller fordreje konkurrencen. Efter at have foretaget en samlet vurdering af aftalernes konkurrencebegrænsende formål og virkning fastslog Kommissionen, at der i dette tilfælde blev foretaget opdeling af de nationale markeder, og at der forelå absolut områdebeskyttelse. For så vidt angår den stilling, der indtages af JCB Service og dettes datterselskaber på de relevante markeder, samt arten af begrænsningerne, der indebærer markedsopdeling mellem flere medlemsstater gennem absolut områdebeskyttelse og prisfastsættelse, anførte Kommissionen, at konkurrencebegrænsningerne og de sandsynlige virkninger for handelen mellem medlemsstaterne er mærkbare.

33 Navnlig for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt de omhandlede aftaler havde til formål eller til følge at begrænse eller fordreje konkurrencen, vurderede Kommissionen i betragtning 140 til den anfægtede beslutning, at JCB Service og selskabets forhandlere anvendte en række aftaler eller former for samordnet praksis, som hver især har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen i forskellige medlemsstater, som omhandlet i artikel 81 EF. Det drejer sig om elementer i en bredere aftale, der begrænser konkurrencen som omhandlet i denne artikel, og som regulerer distributionen af JCB-maskiner og -reservedele i Det Europæiske Fællesskab.

34 Der er tale om følgende elementer, der ifølge Kommissionen ikke behøver at blive defineret nærmere som enten aftaler eller samordnet praksis, da begge typer falder ind under artikel 81, stk. 1, EF:

— forbud mod eller begrænsninger i JCB-koncernens officielle forhandleres salg uden for deres tildelte områder, især i andre medlemsstater, herunder aktivt og passivt salg til endelige forbrugere og videreforhandlere, uanset om disse er anerkendte eller ej

— opkrævning af et servicegebyr ved de officielle forhandleres salg uden for deres tildelte områder, især til andre medlemsstater

— anvendelsen, i hvert fald i Det Forenede Kongerige, af vederlagsordningen »Multiple Deal Trading Support«, der gør rabatter til de officielle forhandlere betingede af de solgte varers bestemmelsessted og begrænser dem til salg til endelige forbrugere

— fastsættelse af videresalgs- eller detailpriser eller rabatter for varer, som JCB-koncernens officielle forhandlere køber hos denne koncern med henblik på videresalg og

— de officielle forhandleres pligt til udelukkende at købe maskiner og reservedele til videresalg hos JCB-koncernen, hvilket især forhindrer indkøb hos officielle forhandlere i andre medlemsstater.

35 For så vidt angår de forskellige aftaleelementers konkurrencebegrænsende formål og virkning vurderede Kommissionen i betragtning 180 til den anfægtede beslutning, at omstændighederne omkring pris- og avanceforskellene på JCB-koncernens maskiner og reservedele fra medlemsstat til medlemsstat understreger koncernens og nogle af de officielle forhandleres interesse i at opdele de nationale markeder og fastsætte videresalgspriser eller rabatter inden for fællesmarkedet for at forhindre kunderne i at udnytte de store prisforskelle i Fællesskabet.

36 I betragtning 181 til den anfægtede beslutning har Kommissionen anført, at kombinationen af alle de i aftalen mellem JCB-koncernen og selskabets officielle forhandlere fastsatte begrænsninger uvægerligt har til formål at opdele de nationale markeder inden for fællesmarkedet med henblik på at sikre absolut områdebeskyttelse.

37 I betragtning 182 til den anfægtede beslutning har Kommissionen lagt til grund, at aftalerne om de rabatter, der skal anvendes, samt målsætningen om at forhøje bruttoavancerne til det mest mulige, som var vedtaget af JCB-koncernen og dennes officielle forhandlere i Storbritannien, fordrejer og harmoniserer markedspriserne på tværs af de forskellige områder. Ifølge Kommissionen gælder det samme for den særlige støtte, som JCB-koncernen tilbød sine forhandlere i Frankrig, der konkurrerede med parallelforhandlere.

38 I øvrigt har Kommissionen i betragtning 185 til den anfægtede beslutning anført, at det forhold, at en virksomhed skal have tildelt en område som forudsætning for at blive officiel forhandler for JCB-koncernen, hvilket også er en begrænsning i dets virksomhed, ikke er direkte knyttet til kvaliteten af den service, der skal ydes. En forhandler, der er beliggende i et område, hvor en af JCB-koncernens officielle forhandlere opererer til JCB-koncernens fulde tilfredshed, har ingen udsigt til at blive officiel forhandler for denne koncern uanset vedkommendes potentielle eller faktiske fortrin. Som følge af denne begrænsning er antallet af officielle forhandlere og den deraf følgende konkurrence kvantitativt begrænset af, at de skal have tildelt et område. Denne begrænsning i JCB-koncernens selektive distributionssystem, der hverken er kvalitativ eller fastsat på ensartet måde for alle potentielle videreforhandlere, kan falde ind under artikel 81, stk. 1, EF.

39 Derudover fremgår det af betragtning 187 til den anfægtede beslutning, at de officielle forhandlere i Storbritannien, der ikke må sælge nye maskiner til videreforhandlere, der ikke er anerkendte, også afkræves et servicegebyr på salg uden for deres område. Dette gebyr tager sigte på at opretholde JCB-koncernens servicestandarder, samtidig med at det er en kompensation til den lokale officielle forhandler for de omkostninger, denne skal afholde i forbindelse med service på en maskine, som vedkommende ikke har solgt.

40 Ifølge betragtning 188 til den anfægtede beslutning strækker forbuddet mod direkte eller indirekte salg af maskiner til videreforhandlere, der ikke er anerkendt, i andre medlemsstater sig under disse omstændigheder ud over det mål at sikre høje servicestandarder og har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen.

41 Ifølge betragtning 189 til den anfægtede beslutning forstærkes den markedsopdeling, som skyldes kombinationen af områdeeksklusivitet, der begrænser det grænseoverskridende salg, og selektive klausuler, yderligere af tre andre begrænsninger, nemlig, for det første, forbuddet mod eller begrænsningen af krydsleverancer

inden for det officielle net, for det andet, det servicegebyr, der opkræves på salg uden for det tildelte område og, for det tredje, »Multiple Deal Trading Support«-ordningen i Det Forenede Kongerige.

42 På denne baggrund har Kommissionen for det første i betragtning 191 til den anfægtede beslutning konstateret, at de forskellige aftaleelementers restriktive formål og virkninger tilsammen bidrager til at hindre eller begrænse import til eller eksport fra JCB-koncernens distributionsnet for at sikre absolut områdebeskyttelse. Kombinationen af selektiv distribution (dvs. forbuddet mod salg til videreforhandlere, der ikke er anerkendte) i JCB-koncernens distributionsaftaler med først og fremmest de tre ovennævnte kategorier af begrænsninger, dernæst andre begrænsninger, der kunstigt harmoniserer priser og rabatter på tværs af forskellige områder, og endelig områdebeskyttelsen, der begrænser det passive salg, har det klare konkurrencebegrænsende formål at opdele nationale markeder i Fællesskabet og er derfor omfattet af artikel 81, stk. 1, EF.

43 Kommissionen har for det andet undersøgt, hvorvidt betingelserne i artikel 81, stk. 3, EF var opfyldt og konkluderede, at dette ikke var tilfældet i denne sag (betragtning 197-222 til den anfægtede beslutning).

44 For det tredje har Kommissionen, efter at have bemærket, at den ikke var i besiddelse af noget bevis for, at overtrædelsen var tilendebragt, og idet den havde konstateret, at JCB-koncernen benægtede, at der forelå en sådan overtrædelse, i betragtning 224 til den anfægtede beslutning anført, at der i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17 var grundlag for at påbyde JCB-koncernen at bringe overtrædelsen til ophør.

45 Endelig har Kommissionen truffet bestemmelse om den bøde, der skulle pålægges. Kommissionen konstaterede i denne henseende i betragtning 228 til den anfægtede beslutning, inden den fastsatte bøden, at kun de aftaler, der var blevet anmeldt den 30. juni 1973 ved benyttelse af skema A/B, var blevet behørigt anmeldt. Ifølge Kommissionen kunne de andre aftaler, der var blevet tilsendt Kommissionen, uden at dette skema var blevet benyttet, ikke tages i betragtning med henblik på anvendelse af artikel 15, stk. 5, i forordning nr. 17.

46 For så vidt angår størrelsen på den bøde, der skulle pålægges, har Kommissionen i betragtning 247 til den anfægtede beslutning bemærket, at der herved skal tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og varighed, idet der også i påkommende tilfælde skal tages hensyn til skærpende og formildende omstændigheder.

47 I denne henseende har Kommissionen først for så vidt angår overtrædelsens grovhed i betragtning 251 til den anfægtede beslutning lagt til grund, at de begåede overtrædelse var »meget alvorlige«, og den fastsatte derfor bøden til 25 mio. EUR.

48 For så vidt derefter angår overtrædelsens varighed har Kommissionen i beslutningens betragtning 252 anført, at overtrædelsernes forskellige elementer havde været i kraft fra 1988 til 1998.

49 På den baggrund har Kommissionen i betragtning 253 til den anfægtede beslutning bemærket, at den 11-årige periode, hvor mindst et element i disse aftaler og former for praksis har været anvendt, må betragtes som en lang periode. Kommissionen har derfor i beslutningens betragtning 254 konkluderet, at grundbeløbet, der fastsættes på grundlag af overtrædelsens grovhed og varighed, skulle andrage 38 750 000 EUR.

50 Endelig forhøjede Kommissionen under hensyn til en skærpende omstændighed, nemlig den økonomiske sanktion, som blev pålagt forhandlere som straf for salg uden for deres område, den pålagte bøde med 864 000 EUR, idet den i betragtning 257 anførte, at der ikke forelå nogen formildende omstændigheder, som skulle tages i betragtning. Den samlede størrelse af den af Kommissionen i medfør af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 pålagte bøde blev således 39 614 000 EUR.

51 Den anfægtede beslutning indeholder herefter bl.a. følgende bestemmelser:

»*Artikel 1*

JCB Service og dets datterselskaber har overtrådt traktatens artikel 81 ved at indgå aftaler eller etablere samordnet praksis med anerkendte forhandlere med det formål at begrænse konkurrencen inden for fællesmarkedet og dermed opdele de nationale markeder og skabe absolut beskyttelse i eneforhandlingsområderne, uden for hvilke de anerkendte forhandlere ikke må drive aktivt salg; aftalerne og den samordnede praksis omfatter bl.a.:

a) begrænsninger i de anerkendte britiske, irske, franske og italienske forhandleres passive salg, herunder salg til forhandlere, der ikke er anerkendte, endelige forbrugere eller anerkendte forhandlere uden for eneforhandlingsområderne og især i andre medlemsstater

b) begrænsninger i forsyningskilderne i forbindelse med de anerkendte franske og italienske forhandleres indkøb af aftalevarer, hvilket hindrer krydsleverancer mellem forhandlerne

c) fastsættelse af de rabatter eller videresalgspriser, der anvendes af de anerkendte forhandlere i Det Forenede Kongerige og Frankrig

d) opkrævning af servicegebyrer på salg til andre medlemsstater, der gennemføres af anerkendte forhandlere uden for eneforhandlingsområderne i Det Forenede Kongerige på initiativ af JC Bamford Excavators Ltd eller andre af JCB Services datterselskaber efter tariffer, som disse virksomheder har fastsat, hvorved forhandlernes vederlag gøres afhængigt af de solgte produkters geografiske bestemmelsessted, og

e) inddragelse af tilskud afhængigt af, om salget i Det Forenede Kongerige foretages i eller uden for eneforhandlingsområderne, eller om de anerkendte forhandlere, i hvis område aftalevarerne anvendes, når til enighed med de anerkendte forhandlere, der sælger dem, hvorved forhandlernes vederlag gøres afhængigt af de solgte produkters geografiske bestemmelsessted.

Artikel 2

Herved afslås den anmodning om fritagelse, som JC Bamford Excavators Ltd indgav den 30. juni 1973.

Artikel 3

JCB Service og dets datterselskaber bringer ved meddelelsen af denne beslutning de i artikel 1 omhandlede overtrædelser til ophør. JCB Service eller dets datterselskaber, især JC Bamford Excavators Ltd, skal senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning:

a) meddele deres anerkendte forhandlere i Fællesskabet, at de kan drive passivt salg til endelige forbrugere og anerkendte forhandlere

b) ændre deres aftaler med deres anerkendte forhandlere enten ved at tillade passivt salg til forhandlere, der ikke er anerkendte, i andre anerkendte forhandleres eneforhandlingsområder og aktivt og passivt salg til forhandlere, der ikke er anerkendte, i deres egne områder, eller ved at tillade anerkendte forhandlere at drive aktivt og passivt salg til andre anerkendte forhandlere, til endelige forbrugere eller til deres behørigt udpegede agenter uden for deres eneforhandlingsområder

c) ændre deres aftaler med deres anerkendte forhandlere i Italien og Frankrig ved at tillade indkøb af aftalevarer fra andre anerkendte forhandlere i Fællesskabet og underrette alle anerkendte forhandlere i Fællesskabet derom

d) meddele deres anerkendte forhandlere i Fællesskabet, at krav om servicegebyrer, som datterselskaberne fremsætter over for de anerkendte forhandlere, uden at der har været tegn på forudgående uenighed mellem de involverede forhandlere, er ugyldige og skal ignoreres

e) meddele deres anerkendte forhandlere i Det Forenede Kongerige, at tilskud efter »Multiple Deal Trade Support«-ordningen ydes uden hensyn til, om salget foregår i eller uden for forhandlernes område, eller om der er indgået aftale med andre forhandlere uden for området, og

f) sende Kommissionen kopier af ovennævnte korrespondance og ændrede aftaler.

Artikel 4

JCB Service pålægges en bøde på 39 614 000 EUR for de i artikel 1 omhandlede overtrædelser, men der opkræves ikke nogen bøde for de i Det Forenede Kongerige anvendte begrænsninger i salget til forhandlere, der ikke er anerkendte.«

52 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 22. marts 2001 (sag T-67/01) anlagde JCB Service i medfør af artikel 230 EF et søgsmål med principal påstand om annullation af den anfægtede beslutning og subsidiært delvis annullation af beslutningen og en tilsvarende nedsættelse af den bøde, som selskabet var blevet pålagt.

53 Ved det første punkt i domskonklusionen annullerede Retten artikel 1, litra c)-e), og artikel 3, litra d) og e), i den anfægtede beslutning. I øvrigt nedsattes i henhold til punkt 2 i den appellerede doms konklusion størrelsen af den bøde, som JCB Service var blevet pålagt ved denne beslutnings artikel 4, til 30 mio. EUR. Endelig blev Kommissionen ifølge nævnte konklusions punkt 4 i øvrigt frifundet.

Parternes påstande og retsforhandlingerne for Domstolen

54 JCB Service har i appelskriftet nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves i sin helhed, da JCB Services ret til kontradiktion i strid med fællesskabsretten er blevet tilsidesat ved denne dom.

— Den appellerede dom ophæves, for så vidt som den for det første fastslår, at der har foreligget en generel begrænsning af passive salg, foretaget af de anerkendte forhandlere i Det Forenede Kongerige, Irland, Frankrig og Italien, samt en begrænsning af forsyningskilderne for forhandlere i Frankrig og Italien, hvilket har forhindret krydsleverancer mellem forhandlerne, og for det andet pålægger JCB Service en bøde for disse påståede overtrædelser.

— Domstolen træffer i medfør af artikel 61 i statutten for Domstolen selv endelig afgørelse i sag T-67/01 og annullerer herefter helt eller delvist den anfægtede beslutning og ophæver eller nedsætter inden for rammerne af sin fulde prøvelsesret den bøde på 30 mio. EUR, som blev pålagt JCB Service af Retten ved den appellerede dom.

— I henhold til artikel 69 i Domstolens procesreglement tilpligtes Kommissionen at betale appellantens sagsomkostninger såvel for Retten som for Domstolen.

— Subsidiært, såfremt Domstolen ikke træffer afgørelse i sagen, udsættes afgørelsen om sagens omkostninger, og sagen hjemvises til Retten til fornyet afgørelse i overensstemmelse med Domstolens dom.

55 Kommissionen har ved sit svarskrift, der er indgivet den 23. juni 2004, i medfør af procesreglementets artikel 115, stk. 1, og hvorved Kommissionen ligeledes har indgivet kontraappel af den appellerede dom, nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes i sin helhed.

— Den appellerede dom ophæves, for så vidt som den nedsatte bøden med det beløb, der var fastsat for at tage den skærpende omstændighed i betragtning (864 000 EUR), og den ved den appellerede dom fastsatte bøde forhøjes i denne henseende med et tilsvarende beløb.

— JCB Service tilpligtes at betale sagens omkostninger.

56 Ved skrivelse af 26. juli 2004 har JCB Service i medfør af artikel 117, stk. 1, i procesreglementet anmodet om tilladelse til at indgive replik.

57 Ved kendelse af 5. august 2004 meddelte Domstolens præsident tilladelse til at indgive replik. JCB Service har heri opretholdt de ved hovedappellen nedlagte påstande og har fremsat anmodning om, at kontraappellen forkastes af Domstolen.

Om hovedappellen

58 Til støtte for sin påstand om annullation af den appellerede dom gør JCB Service tre anbringender gældende. Det første vedrører en tilsidesættelse af retten til kontradiktion, det andet vedrører en tilsidesættelse af artikel 81 EF, og det tredje en tilsidesættelse af artikel 15 i forordning nr. 17.

Om det første anbringende

59 Det første anbringende kan opdeles i to led. JCB Service gør for det første gældende, at den for lange varighed af proceduren for Kommissionen udgør en tilsidesættelse af selskabets ret til kontradiktion og, for det andet, at Retten tilsidesatte selskabets ret til at være beskyttet af uskyldsformodningen. For hvert af disse to led er der anført særskilte klagepunkter.

Om det første led

60 Det bemærkes, at Retten indledningsvis i præmis 36 i den appellerede dom henviste til Domstolens faste retspraksis, hvorefter overholdelse af en rimelig frist med hensyn til gennemførelsen af de administrative procedurer på konkurrencepolitikkens område er en almindelig fællesskabsretlig grundsætning, som Fællesskabets retsinstanser skal beskytte (jf. Domstolens dom af 15.10.2002, forenede sager C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P — C-252/99 P og C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8375, præmis 167-171).

61 Derefter foretog Retten i præmis 37 i den appellerede dom, inden den tog stilling til de af JCB Service fremførte argumenter, en sondring mellem de to omtvistede administrative procedurer, nemlig dels undersøgelsen af de aftaler, som blev anmeldt i 1973, hvilken undersøgelse afsluttedes med afslaget i den anfægtede beslutnings artikel 2 på anmodningen om fritagelse, dels undersøgelsen af den klage, som blev indgivet i 1996, og hvis konklusioner fremgår af de øvrige artikler i den dispositive del af den anfægtede beslutning, som vedrørte overtrædelsen.

62 For så vidt angår den procedure, som blev indledt med anmeldelsen fra 1973, konstaterede Retten i præmis 38 i den appellerede dom, at Kommissionen i 1992 registrerede de anmeldte aftaler uden at træffe nogen beslutning, og at det alene var JCB Bamford Excavators' svar på den første meddelelse af klagepunkter, som førte Kommissionen til at foretage en fornyet undersøgelse af aftalerne i forbindelse med behandlingen af klagen.

63 I samme præmis i den appellerede dom bemærkede Retten, at »denne procedures varighed på 27 år udgør en tilsidesættelse af forpligtelsen til at tage stilling og afslutte en indledt procedure inden for en rimelig frist«, idet den imidlertid præciserede, at »[h]vor beklagelig denne tilsidesættelse end er, kan den imidlertid hverken have indflydelse på lovligheden af afslaget på anmodningen om fritagelse eller på lovligheden af overtrædelsesproceduren«.

64 Henset hertil anførte Retten i præmis 40 i den appellerede dom, at anses princippet om en rimelig frist for at være tilsidesat, vil denne tilsidesættelse dog kun berettige til at annullere en beslutning truffet efter en administrativ procedure inden for konkurrenceområdet, for så vidt tilsidesættelsen også indebærer en tilsidesættelse af de pågældende virksomheders ret til kontradiktion. Er det ikke godtgjort, at den tid, der er forløbet, har påvirket de pågældende virksomheders evne til at forsvare sig effektivt, påvirker den manglende overholdelse af princippet om en rimelig frist ikke gyldigheden af den administrative procedure.

65 I den appellerede doms præmis 42 anførte Retten ligeledes, at JCB Service ikke havde gjort gældende, at fristoverskridelsen havde medført bestemte procedure-mangler, men alene havde anført, at Kommissionens adfærd var udtryk for dårlig sagsbehandling. Ifølge Retten kunne der således ikke drages nogen slutninger, for så vidt angår bedømmelsen af annullationspåstandene, af den tid, der var forløbet siden anmeldelserne i 1973.

66 For så vidt angår behandlingen af den klage, Kommissionen modtog den 15. februar 1996, konstaterede Retten i den appellerede doms præmis 43, at procedurens samlede varighed på fire år, ti måneder og seks dage ikke forekom at være urimelig i betragtning af den komplekse karakter af sagen, som vedrører flere medlemsstater og fem typer af overtrædelser, og i betragtning af, at det var nødvendigt at udfærdige en yderligere meddelelse af klagepunkter.

67 I øvrigt bemærkede Retten i den appellerede doms præmis 45, at JCB Service ikke havde gjort gældende, at den omstændighed, at Kommissionen angiveligt ikke havde overholdt en rimelig frist i forbindelse med undersøgelsen af klagen i den foreliggende sag, havde medført, at selskabets ret til kontradiktion var blevet tilsidesat. Retten tilføjede: »Som det blev bekræftet under retsmødet, har JCB Service blot påberåbt sig, at procedurens lange varighed er udtryk for Kommissionens partiskhed og dårlige sagsbehandling og dermed viser, at den anfægtede beslutning er ulovlig. Under disse omstændigheder må det, uden at det er nødvendigt at tage stilling til, om behandlingen af klagen som hævdet har taget urimelig lang tid, fastslås, at anbringendet, således som det er formuleret, ikke kan føre til hel eller delvis annullation af den dispositive del af den anfægtede beslutning.«

68 Endelig konkluderede Retten i den appellerede doms præmis 46, at det af JCB Service fremførte anbringende ikke kunne have indflydelse på lovligheden af den anfægtede beslutning — hverken for så vidt angik anmodningen om fritagelse eller overtrædelsen — og at det burde forkastes som irrelevant.

69 For det første kritiserer JCB Service, at Retten forkastede det første anbringende, der fremførtes til støtte for påstanden om annullation af den anfægtede beslutning, og som vedrørte Kommissionens tilsidesættelse af sin forpligtelse til at handle inden for en rimelig frist, uden at tage stilling til den tilsidesættelse af retten til kontradiktion, som selskabet udtrykkeligt havde gjort gældende. JCB Service gør i øvrigt gældende, at Retten lagde en urigtig retsopfattelse til grund, idet den ikke tog den objektive tilsidesættelse af retten til kontradiktion i betragtning, som ifølge selskabet i sig selv er en følge af, at proceduren i dens helhed var af åbenbart urimelig lang varighed.

70 Det skal i denne henseende bemærkes, således som det fremgår af den appellerede doms præmis 32 og 33, at JCB Service for Retten gjorde gældende, at Kommissionen havde tilsidesat sin forpligtelse til at handle inden for en rimelig frist, der følger af både en almindelig fællesskabsretlig grundsætning og af artikel 6, stk. 1, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (herefter »EMK«). Ifølge JCB Service havde aftalerne vedrørende selskabets distributionssystem været anmeldt siden den 30. juni 1973, og Kommissionen afsluttede denne procedure 27 år senere med et afslag på anmodningen om fritagelse. Ifølge selskabet varede den overtrædelsesprocedure, der indledtes efter den af Central Parts indgivne klage, næsten fem år, hvilket ligeledes var urimeligt længe.

71 Det skal konstateres, at i modsætning til, hvad JCB Service gør gældende, gjorde dette selskab for Retten kun i generelle vendinger gældende, at dets ret til kontradiktion var blevet tilsidesat i forbindelse med den påståede urimeligt lange varighed af de to procedurer (anmeldelses og overtrædelse) uden imidlertid at anføre konkret, led for led, hvorledes selskabets evne til at forsvare sit standpunkt var blevet påvirket af den ene eller den anden procedure.

72 Særligt for så vidt angår anmeldelsesproceduren begrænsede JCB Service sig til at kritisere denne procedures lange varighed. Retten lagde i den appellerede doms præmis 39 med rette til grund, at den blotte omstændighed, at en kommissionsbeslutning vedrørende en anmeldt aftale er vedtaget efter udløbet af en rimelig frist, ikke kan gøre beslutningen ulovlig.

73 I øvrigt var denne forsinkelse ikke i sig selv til skade for JCB Services interesser. Efter anmeldelsen af aftalerne i 1973 og i løbet af hele den periode, der forløb frem til vedtagelsen af den anfægtede beslutning, var JCB Service omfattet af beskyttelsen i henhold til bestemmelserne i artikel 15, stk. 5, i forordning nr. 17.

74 For så vidt angår den omstændighed, at Kommissionen fastslog, at artikel 81, stk. 1, EF var overtrådt, og pålagde JCB Service en bøde, skal det bemærkes, at Retten fremhævede, at JCB Service begrænsede sig til at gøre gældende, at procedurens lange varighed var udtryk for Kommissionens partiskhed og dårlige sagsbehandling og dermed var tilstrækkelig til at godtgøre, at den anfægtede beslutning var ulovlig.

75 Det skal derfor konstateres, at Rettens argumentation ikke udgjorde en tilsidesættelse af fællesskabsretten og ikke udgjorde en urigtig gengivelse af JCB Services argumenter.

76 JCB Service gør imidlertid gældende, at selskabet blev berøvet sin ret til at få Kommissionen pålagt en sanktion for passivitet ved et søgsmål begrundet med retsstridig passivitet i henhold til artikel 232 EF og, under alle omstændigheder, muligheden for at forsvare sin stilling mod Kommissionens eventuelle urigtige synspunkter inden for rammerne af den proceduremæssige dialog, der åbnes mellem en anmelder og Kommissionen, og inden for rammerne af en overtrædelsesprocedure.

77 Selv hvis JCB Service kunne gøre disse argumenter gældende for Domstolen, skal det bemærkes, at udøvelsen af selskabets ret til kontradiktion kan anses for at være påvirket af det lange tidsrum, der forløb fra aftalernes anmeldelse i 1973 til vedtagelsen af den anfægtede beslutning. I løbet af dette tidsrum kunne JCB Service således dels have anlagt et passivitetssøgsmål mod Kommissionen med henblik på, at sidstnævnte skulle træffe afgørelse vedrørende den omtvistede anmodning om fritagelse, dels have anmeldt aftalerne eller den praksis, som selskabet bedrev, ved benyttelse af skema A/B. Dette skete imidlertid ikke.

78 Det følger heraf, at JCB Service i alle tilfælde er afskåret fra at gøre gældende, at selskabets ret til kontradiktion blev tilsidesat under anmeldelsesproceduren.

79 For så vidt angår overtrædelsesproceduren skal det bemærkes, at JCB Service ikke fremfører noget konkret argument for at påvise, at selskabets ret til kontradiktion tilsidesattes i forbindelse med Kommissionens tjenestegrenes behandling af Central Parts' klage. I øvrigt har JCB Service ikke for Domstolen anfægtet Rettens begrundelse for at forkaste selskabets klagepunkt vedrørende Kommissionens tilsidesættelse af dets ret til aktindsigt i dokumentation i sagen, der kunne bruges i selskabets forsvar.

80 Dette argument bør derfor forkastes, og JCB's første klagepunkt bør erklæres ubegrundet.

81 For det andet kritiserer JCB Service Retten for at have foretaget en urigtig bedømmelse, idet den ikke tilsidesatte den sondring mellem anmeldelses- og overtrædelsesproceduren, som Kommissionen foretog i den anfægtede beslutning. En sådan sondring savner ethvert grundlag og har til formål at fornægte den negative indvirkning, som den urimeligt lange beslutningsproces har haft på sagen i dens helhed.

82 Det skal konstateres, at selv om den anfægtede beslutning ikke formelt anvender sondringen mellem anmeldelses- og overtrædelsesproceduren, fremgår det klart af denne beslutning, at Kommissionen har foretaget separate vurderinger af anmodningen om fritagelse og af overtrædelsesproceduren.

83 Det fremgår for det første klart af betragtning 197-222 til den anfægtede beslutning, for så vidt angår den del af beslutningen, der vedrører afslaget på anmodningen om fritagelse fra 1973, at Kommissionen, inden den meddelte afslag på anmodningen

om fritagelse, undersøgte, hvorvidt denne anmodning kunne imødekommes i henhold til artikel 81, stk. 3, EF eller i henhold til bestemmelserne i de forordninger, der er fastsat i henhold til denne artikel, dvs. Kommissionens forordning (EØF) nr. 1983/83 om anvendelse af traktatens artikel [81], stk. 3, på kategorier af eneforhandlingsaftaler (EFT L 173, s. 1), Kommissionens forordning (EF) nr. 1475/95 af 28. juni 1995 om anvendelse af traktatens artikel [81], stk. 3, på kategorier af salgs- og serviceaftaler vedrørende motorkøretøjer (EFT L 145, s. 25, herefter »forordning nr. 1475/95«) og Kommissionens forordning (EF) nr. 2790/1999 af 22. december 1999 om anvendelse af EF-traktatens artikel 81, stk. 3, på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis (EFT L 336, s. 21).

84 Det samme gælder dernæst for den del af den anfægtede beslutning, hvorved overtrædelsen konstateres. Således som det fremgår af betragtning 140-170 til den anfægtede beslutning, er Kommissionens vurdering uden nogen tvetydighed støttet på de af JCB Services aftaler eller bestemmelser heri, der ikke havde været genstand for forskriftsmæssig anmeldelse, dvs. en anmeldelse ved benyttelse af skema A/B som bestemt ved forordning nr. 27. Det fremgår i øvrigt af den anfægtede beslutning, at Kommissionen tog adfærd udvist af JCB Service, der ikke havde forbindelse til de i 1973 anmeldte aftaler, i betragtning.

85 Vedrørende dette punkt har JCB Service imidlertid gjort gældende for Retten og under appelsagen, at under hensyn til de konkrete omstændigheder bør de efterfølgende ændringer af de i 1973 anmeldte aftaler, uanset at disse blev sendt til Kommissionen, uden at skema A/B blev benyttet, tages i betragtning og være omfattet af bestemmelserne i artikel 15, stk. 5, i forordning nr. 17.

86 Et sådant anbringende må under alle omstændigheder forkastes. Det bemærkes, at benyttelse af det ovennævnte skema A/B er obligatorisk og er en ufravigelig betingelse for anmeldelsens gyldighed (jf. dom af 29.10.1980, forenede sager 209/78-215/78 og 218/78, Van Landewyck m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3125, præmis 61 og 62).

87 Det er således med rette, at Retten i den appellerede doms præmis 41 har konstateret, at den beslutning, hvorved det konstateres, at der forelå en overtrædelse, netop ikke er baseret på anmeldte forhold, men at det i beslutningen søges fastslået, at den praksis, som er blevet lagt JCB Service til last, afviger fra bestemmelserne i de anmeldte aftaler. Retten har ligeledes med rette konstateret, at den omstændighed, at anmeldelsen af aftalerne havde fundet sted så langt tilbage i tiden, ikke kan have indflydelse på lovligheden af den overtrædelsesprocedure, som er baseret på andre forhold end de anmeldte.

88 Hvad endelig angår den bøde, som JCB Service blev pålagt af Kommissionen, fremgår det utvetydigt af denne beslutning og særligt af betragtning 227 og 228 hertil, at aftalerne fra 1973, der blev anmeldt i overensstemmelse med de i forordning nr. 27 opstillede formkrav, af Kommissionen blev udelukket fra vurderingen af størrelsen på den bøde, der skulle pålægges.

89 Det fremgår af det ovenstående, at det andet klagepunkt, som JCB Service har gjort gældende, må forkastes, hvorfor det her omhandlede anbringendes første led skal erklæres ubegrundet.

Det andet led

90 Det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 50 har henvist til, at princippet om uskyldsformodning udgør en del af fællesskabsretten og finder anvendelse på sager vedrørende tilsidesættelser af konkurrencereglerne, der gælder for virksomhederne, og som vil kunne føre til at pålægge bøder eller tvangsbøder (domme af 8.7.1999, sag C-199/92 P, Hüls mod Kommissionen, Sml. I, s. 4287, præmis 149 og 150, og sag C-235/92 P, Montecatini mod Kommissionen, Sml. I, s. 4539, præmis 175 og 176).

91 I lyset af denne retspraksis lagde Retten i den appellerede doms præmis 53 til grund, at den blotte omstændighed, at Kommissionen har udfærdiget to på hinanden følgende meddelelser af klagepunkter, ikke udgør et tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at princippet om uskyldsformodning er blevet tilsidesat.

92 Retten har i samme præmis tilføjet, at en almindelig formodning om, at den pågældende virksomhed er skyldig, i øvrigt kun kan lægges Kommissionen til last, hvis dens fremstilling af sagens faktiske omstændigheder i beslutningen ikke støttes af de beviser, den har fremlagt.

93 Under hensyn til, at der foreligger et notat af 16. maj 1995 fra direktøren for salgsafdelingen, sendt til ledelserne for JCB-koncernens selskaber, hvori det er anført, at forbuddet mod parallelimport er i strid med Kommissionens beslutninger og Domstolens praksis, har Retten i den appellerede doms præmis 54 konstateret, at JCB Service ikke kan hævde at have været uvidende om de krav, Fællesskabets konkurrenceregler stiller, hvilket anmeldelsen af dets aftaler på tidspunktet for Det Forenede Kongeriges tiltrædelse af Fællesskabet desuden viser.

94 I samme forbindelse, vedrørende en skrivelse af 13. april 1995 fra Berkeley JCB til JCB Sales, har Retten i den appellerede doms præmis 55 fundet, at denne skrivelse omtaler de henvendelser, som denne forhandler kunne få fra både endelige forbrugere og agenter, idet Retten tilføjer, at selv om det antages, at Kommissionen har anlagt en urigtig fortolkning af dette sætningsled ved i den anfægtede beslutning at angive, at der var tale om endelige forbrugere i udlandet eller deres behørigt udpegede agenter, er denne eventuelle unøjagtighed ikke i sig selv noget bevis for en partisk holdning, men kan højst være udtryk for en urigtig forståelse af dokumentet.

95 I øvrigt har Retten i den appellerede doms præmis 56, for så vidt angår en dom af 8. april 1998 fra cour d'appel de Paris og en dom af 22. juni 1999 fra tribunal de commerce de Nîmes (Frankrig), antaget, at den omstændighed, at klageren i en

procedure om anvendelse af forordning nr. 17 eventuelt har begået et dadelværdigt forhold, for hvilket han er blevet dømt ved en retsafgørelse, er irrelevant for bedømmelsen af de overtrædelser, JCB Service er blevet foreholdt, som desuden ikke har nogen forbindelse hermed.

96 Endelig har Retten for så vidt angår båndoptagelsen af et møde, som fandt sted den 6. november 1996 i den autoriserede forhandler Watling JCB's forretningslokaler mellem repræsentanter for GD »Konkurrence« og ledelsen for denne forhandler, i den appellerede doms præmis 58 lagt til grund, at der af den beskrivelse af forholdet mellem JCB-koncernen og en af dens autoriserede forhandlere, som blev givet under mødet, ikke klart kan udledes noget element, der udgør et bevis eller modbevis for, at den praksis, som blev ført inden for rammerne af distributionsnettet, har haft karakter af en overtrædelse. Ifølge Retten kan det således ikke bekræftes, at det var for at undertrykke et bevis, der talte til sagsøgerens fordel, at Kommissionen så bort fra dokumentet i sin undersøgelse af de forskellige dele af overtrædelsen.

97 Ifølge JCB Service tilsidesatte den appellerede dom princippet om uskyldsformodningen, der indebærer, at enhver berettiget tvivl vedrørende beviserne skal komme den anklagede til gode. I denne henseende foretog Retten åbenbart urigtige skøn, idet den ikke overholdt sin forpligtelse til at tage visse beviser, som JCB Service havde fremlagt, i betragtning, samt undersøge disse i sammenhæng med andre beviser, således at Retten kunne støtte sig på et solidt, præcist og sammenhængende sæt indicier. Endvidere blev Retten foranlediget til at forkaste eller med urette at se bort fra beviser, der ifølge JCB Service bekræftede, at Kommissionen havde tilsidesat princippet om uskyldsformodningen.

98 JCB Service gør for det første navnlig gældende, at den måde, hvorpå sagen blev håndteret i dette tilfælde, hvorved der blev udformet to meddelelser af klagepunkter, afslører Kommissionens partiskhed, og dermed er tilsidesættelsen af princippet om uskyldsformodningen velbegrundet. JCB Service gør på den baggrund i det væsentlige gældende, at det var med urette, at Retten i den appellerede doms

præmis 53 lagde til grund, at den blotte omstændighed, at Kommissionen havde udfærdiget to på hinanden følgende meddelelser af klagepunkter, ikke udgjorde et tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at det omhandlede princip var blevet tilsidesat.

99 Det skal i denne henseende bemærkes, at Kommissionens udfærdigelse af en meddelelse af klagepunkter under ingen omstændigheder kan betragtes som bevis for en formodning om, at den berørte virksomhed er skyldig. Hvis det modsatte var tilfældet, ville indledningen af enhver procedure på dette område kunne medføre, at princippet om uskyldsformodningen ville blive tilsidesat.

100 Det bemærkes i øvrigt, at den første meddelelse af klagepunkter ikke tog den i 1973 foretagne anmeldelse i betragtning, hvilken omstændighed JCB Service gjorde opmærksom på den 6. juli 1998 i sine skriftlige bemærkninger til denne meddelelse og siden under den af Kommissionens tjenestegrene afholdte høring af selskabet den 16. oktober 1998. Det var således i denne forbindelse og med henblik på at rette manglerne i den første meddelelse, at Kommissionen efter JCB Services bemærkninger vedtog den anden meddelelse af klagepunkter.

101 I modsætning til, hvad JCB Service gør gældende i sagen, følger det heraf, at udfærdigelsen af to på hinanden følgende meddelelser af klagepunkter under de i den foregående præmis nævnte omstændigheder i intet tilfælde udgør en omstændighed, der godtgør, at princippet om uskyldsformodningen er blevet tilsidesat.

102 Herefter må det første klagepunkt, som JCB har gjort gældende, forkastes som ubegrundet.

103 JCB Service kritiserer for det andet Retten for, at den ikke tilsidesatte de vurderinger, Kommissionen havde foretaget på grundlag af interne dokumenter, hidrørende fra JCB Service, såsom skrivelsen af 13. april 1995 fra Berkeley JCB til JCB Sales, notatet af 16. maj 1995 og udskriften af interviewet med Watling JCB, der fandt sted den 6. november 1996. Ifølge JCB Service undersøgte Kommissionen disse dokumenter med partiskhed, idet den så bort fra diskulperende omstændigheder og lagde til grund, at selskabet var skyldigt.

104 JCB Service gør i denne forbindelse ligeledes gældende, at Retten, ligesom Kommissionen, med urette forkastede eller tilsidesatte visse afgørelser, der hidrørte fra nationale retsinstanser eller myndigheder, som godtgjorde gyldigheden af de aftaler, som JCB Service havde indgået, og af anvendelsen heraf, nemlig afgørelserne: a) fra cour d'appel de Paris af 8. april 1998, fra tribunal de commerce de Nîmes af 22. juni 1999, fra conseil français de la concurrence (det franske konkurrenceråd) af 20. juli 2001 og fra den irske konkurrencemyndighed af 22. september 1994.

105 Det skal indledningsvis konstateres, at selv om JCB Service formelt gør fejl vedrørende skøn eller begrundelse gældende, søger selskabet i realiteten at anfægte Rettens vurdering af de faktiske omstændigheder og navnlig at bestride bevisværdien af visse faktiske omstændigheder og dokumenter, der har ført Retten til at konkludere, at Kommissionen ikke var partisk i sin behandling af selskabet.

106 Det skal i denne henseende bemærkes, at det ifølge fast retspraksis følger af artikel 225 EF og artikel 58, stk. 1, i Domstolens statut, at det alene er Retten, der er kompetent til dels at fastlægge de faktiske omstændigheder i sagen, når bortses fra tilfælde, hvor den indholdsmæssige urigtighed af dens konstateringer følger af akterne i den sag, den har behandlet, dels at tage stilling til disse faktiske omstændigheder. Når Retten har fastlagt eller vurderet de faktiske omstændigheder, har Domstolen i henhold til artikel 225 EF kompetence til at gennemføre en kontrol med den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder og de retlige konsekvenser, Retten har draget (jf. dom af 17.12.1998, sag C-185/95, Baustahlgewebe mod Kommissionen, Sml. I, s. 8417, præmis 23, og af 6.4.2006, sag C-551/03 P, General Motors mod Kommissionen, Sml. I, s. 3173, præmis 51).

107 Det fremgår i øvrigt af retspraksis, at Domstolen ikke har kompetence til at fastlægge de faktiske omstændigheder og i princippet heller ikke til at bedømme beviser, Retten har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder. Når disse beviser er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt, er det alene Retten, der har kompetence til at vurdere, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt. Rettens vurdering heraf udgør derfor ikke retsspørgsmål, der som sådant er undergivet Domstolens prøvelsesret (jf. dommen i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen, præmis 24, dom af 14.7.2005, sag C-40/03 P, Rica Foods mod Kommissionen, Sml. I, s. 6811, præmis 60, dommen i sagen General Motors mod Kommissionen, præmis 52, og dom af 18.5.2006, sag C-397/03 P, Archer Daniels Midland og Archer Daniels Midland Ingredients mod Kommissionen, Sml. I, s. 4429, præmis 85).

108 Det skal ligeledes bemærkes, at en sådan urigtig gengivelse skal fremgå på åbenbar vis af sagsakterne, uden at det skal være fornødent at foretage en fornyet vurdering af de faktiske omstændigheder og beviserne (dommen i sagen General Motors mod Kommissionen, præmis 54).

109 Det må fastslås, at Rettens vurdering i den appellerede doms præmis 54-59 udgør en vurdering af de faktiske omstændigheder, som ikke kan anfægtes i en appelsag, idet JCB Service ikke har godtgjort, at Retten skulle have foretaget urigtig gengivelse af indholdet af de sagsakter, som er blevet den forelagt. Retten begrænsede sig således til at undersøge, hvorvidt Kommissionens behandling af dette bevismateriale kunne kvalificeres som partisk, og konkluderede, at dette ikke var tilfældet i denne sag.

110 Herefter må disse første argumenter, som JCB Service har fremført inden for rammerne af det andet klagepunkt, afvises.

111 JCB Service påberåber sig ligeledes inden for rammerne af dette klagepunkt en afgørelse fra det franske konkurrenceråd af 20. juli 2001 og en afgørelse fra den irske konkurrencemyndighed af 22. september 1994, der er til gunst for selskabet.

112 Angående den første af de afgørelser, der er nævnt i ovenstående præmis, for så vidt som den kan påberåbes i denne sag, skal det konstateres, at den blev truffet efter den anfægtede beslutning. Derfor kan den ikke i sig selv medføre tvivl om lovligheden af hverken den appellerede dom eller den anfægtede beslutning.

113 Med hensyn til den ovennævnte afgørelse fra den irske konkurrencemyndighed skal det bemærkes, at den ikke blev påberåbt for Retten i forbindelse med en tilsidesættelse af princippet om uskyldsformodningen.

114 Under sådanne omstændigheder ville anerkendelsen af en adgang for en part til først for Domstolen at fremføre et anbringende og argumenter, som parten ikke har fremført for Retten, være ensbetydende med at give ham ret til at forelægge Domstolen — der har en begrænset kompetence i appelsager — en mere omfattende tvist end den, der blev forelagt Retten. Under en appel har Domstolen således kun kompetence til at tage stilling til den retlige afgørelse, der er blevet truffet vedrørende de anbringender og argumenter, der er blevet behandlet i første instans (jf. dom af 30.3.2000, sag C-266/97 P, VBA mod VGB m.fl., Sml. I, s. 2135, præmis 79).

115 Herefter må de af JCB Services anbringender, der er støttet på afgørelsen fra den irske konkurrencemyndighed, ligeledes afvises.

116 Det følger af det ovenstående, at det andet klagepunkt, der er gjort gældende af JCB Service, må afvises.

117 Endelig gør JCB Service gældende, at Retten i den appellerede dom med urette så bort fra visse beviser for en tilsidesættelse af princippet om uskyldsformodningen, nemlig en telefax af 2. juni 1997 og et notat af 26. januar 1996, der hidrører fra salgsdirektøren for JCB Sales.

118 For så vidt angår notatet af 26. januar 1996 skal det bemærkes, at det ligesom ovennævnte afgørelse fra den irske konkurrencemyndighed heller ikke blev påberåbt for Retten i forbindelse med spørgsmålet om en tilsidesættelse af princippet om uskyldsformodningen, og derfor, således som det fremgår af denne doms præmis 114, må argumentet vedrørende dette notat afvises.

119 For så vidt angår telefaxen af 2. juni 1997, som blev afsendt af en tjenestemand i GD IV til en repræsentant for Central Parts, der tilsyneladende indeholdt en tilkendegivelse om Kommissionen tjenestegrenes påståede intention om at indsamle bevismateriale, der kunne belaste JCB Service, skal det konstateres, at de på denne telefax støttede anbringender under ingen omstændigheder kan godtgøre, at Retten foretog en urigtig gengivelse af de beviser, den blev forelagt.

120 I den henseende skal det bemærkes, at denne telefax blev sendt til en repræsentant for den part, der havde indgivet klage, Central Parts, den 2. juni 1997, dvs. mere end seks måneder efter den af Kommissionens tjenestegrene foretagne kontrolundersøgelse den 5. november 1996 på forretningslokalerne tilhørende selskaberne i JCB-koncernen og dens forhandlere i Det Forenede Kongerige. Under disse omstændigheder kan den omstændighed, at en af Kommissionens tjenestemænd, der ifølge JCB Service har deltaget i undersøgelsen af den af Central Parts indgivne klage, kan have en opfattelse angående spørgsmålet, om denne klage skulle henlægges, eller overtrædelsesproceduren skulle indledes, ikke danne grundlag for at konkludere, at Kommissionens tjenestegrenes behandling af den omhandlede sag var partisk og, dermed, at princippet om uskyldsformodningen blev tilsidesat.

121 Det fremgår af alle de ovenstående betragtninger, at det var med rette, at Retten i den appellerede doms præmis 60 konkluderede, at det hverken følger af den måde, hvorpå den administrative procedure er blevet gennemført, at Kommissionen har fortolket dokumenterne og de faktiske omstændigheder tendentiøst eller ensidigt, eller at den har opført sig partisk i forhold til appellanten.

122 Det følger heraf, at det sidste klagepunkt, som JCB Service har fremført, samt det her omhandlede anbringendes andet led — og dermed hele det første anbringende — til dels er uegnet til realitetsbehandling, til dels ubegrundet.

Det andet anbringende

123 Dette andet anbringende kan opdeles i to led. JCB Service gør dels gældende, at Retten har tilsidesat artikel 81, stk. 1, EF, dels at Retten ligeledes har tilsidesat artikel 81, stk. 3, EF, idet den afviste at annullere den anfægtede beslutning, for så vidt som denne beslutning meddelte afslag på den af JCB Services i 1973 indgivne anmodning om fritagelse. For hvert af disse to led er der anført særskilte klagepunkter.

Det første led

124 JCB Service gør gældende, at Retten har lagt en urigtig retsopfattelse til grund for så vidt angår dels den første del af overtrædelsen, der er angivet i den anfægtede beslutnings artikel 1, litra a), vedrørende begrænsningerne i JCB-koncernens anerkendte britiske, irske og franske forhandleres passive salg til forhandlere, der ikke er anerkendte, endelige forbrugere eller anerkendte forhandlere uden for eneforhandlingsområderne og især i andre medlemsstater, dels den anden del af overtrædelsen, der er angivet i litra b) i samme artikel i denne beslutning, vedrørende begrænsningerne i forsyningskilderne, som er pålagt de anerkendte franske og italienske forhandlere, og som forbyder krydsleverancer mellem disse.

— Overtrædelsens første led vedrørende begrænsningerne i de anerkendte britiske, irske og franske forhandleres passive salg

125 Hvad for det første angår Det Forenede Kongerige bemærkede Retten i den appellerede doms præmis 86, at de anmeldte aftaler vedrørende de vigtigste forhandlere og videreforhandlere i den omhandlede medlemsstat i den affattelse, som blev ændret i 1975, indeholder en § 4. Denne paragraf, som fastsætter et forbud mod at sælge til ikke-autoriserede forhandlere, indebærer ikke noget almindeligt forbud mod at sælge til de endelige detailforhandlere eller til autoriserede forhandlere uden for det tildelte område. Kommissionen fortolkede den imidlertid således, at den indeholder et almindeligt forbud mod salg uden for området.

126 I denne henseende og efter i den appellerede doms præmis 88 at have gennemgået diverse dokumenter, nemlig en skrivelse, som Watling JCB den 26. oktober 1992 fremsendte til sekretæren for Queen's Award Office (britisk statslig instans, som uddeler præmier for opnåede resultater på eksportområdet), en skrivelse af 13. april 1995 fra Berkeley JCB til JCB Sales, en skrivelse af 21. november 1995 fra TC Harrison JCB og en skrivelse fra Gunn JCB til JCB Sales, konstaterede Retten, at disse dokumenter overensstemmende beviste, at forhandlerne var af den opfattelse, at deres kontrakt med JCB forpligtede dem til at følge en restriktiv handelspraksis, og at de rettede sig herefter. I øvrigt bemærkede Retten, at ud over forbuddet i § 4 i den omhandlede kontrakt mod at sælge til ikke-autoriserede agenter, opførte de berørte forhandlere sig, som om de var omfattet af et mere vidtrækkende forbud mod at sælge uden for deres område, herunder til eksport.

127 I den appellerede doms præmis 89 konkluderede Retten i lyset af disse konstateringer, at der i Det Forenede Kongerige var iværksat en restriktiv praksis, som afveg fra indholdet af de anmeldte aftaler, og at den første del af overtrædelsen, som vedrørte begrænsningerne i det passive salg, således var godtgjort.

128 JCB Service gør gældende, at Retten som følge af en åbenbart urigtig forståelse af de faktiske omstændigheder har lagt en urigtig retsopfattelse til grund, idet den

fastsatte en sanktion for en forpligtelse, der var pålagt en forhandler, til ikke at sælge produkter engros med henblik på videresalg til ikke godkendte videreforhandlere, hvilken forpligtelse er indeholdt i § 4 i den omhandlede kontrakt.

129 Det skal indledningsvis konstateres, at JCB Service med sit klagepunkt begrænser sig til at anfægte den samlede vurdering af de faktiske omstændigheder og af beviserne, som Retten har foretaget i den appellerede doms præmis 88, samt den i samme doms præmis 89 anførte konklusion, idet selskabet i det væsentlige gør gældende, at Retten under hensyn til sagens faktiske omstændigheder burde være kommet til den modsatte konklusion. JCB Service gør imidlertid ikke noget egentligt argument gældende, der kan føre til, at det konkluderes, at Retten har foretaget en urigtig gengivelse af indholdet af de sagsakter, der er blevet den forelagt, eller at den har lagt en urigtig retsopfattelse til grund.

130 Under disse omstændigheder og i overensstemmelse med den i denne doms præmis 106-108 nævnte retspraksis bør det første klagepunkts første argument afvises.

131 Hvad for det andet angår Irland bemærkede Retten i den appellerede doms præmis 90, at de standardaftaler, som er anmeldt, ikke indeholder nogen bestemmelser, som forbyder engros-salg til ikke-autoriserede forhandlere, som det er tilfældet for så vidt angår aftalerne vedrørende Det Forenede Kongerige, men at en aftale, som JCB Sales indgik i 1992 med dets irske forhandler, Earthmover Commercial Industrial (ECI) JCB, indeholdt en § 4 vedrørende engros-salg, som svarede til § 4 i aftalerne for forhandlere og videreforhandlere i Det Forenede Kongerige. I henhold til samme præmis i den appellerede dom er den omhandlede aftale ikke blevet anmeldt.

132 I denne henseende og efter at have foretaget en gennemgang af forskellige dokumenter, hvorpå Kommissionen har støttet sin beslutning, nemlig en telefax af 31. januar 1995 fra JCB Sales til JCB SA og to andre telefaxer af 31. januar 1995 og 30. marts 1995 fra ECI JCB til JCB Sales, lagde Retten i den appellerede doms

præmis 92 til grund, at set i lyset af de aftalebestemmelser, som er identiske med dem, der gjaldt for Det Forenede Kongerige, men som ikke var blevet anmeldt, udgør de faktiske omstændigheder, som er blevet forelagt Retten, støttet af den generelle begrænsning af salg uden for området i resten af JCB-koncernens distributionsnet et bevis for denne del af overtrædelsen, dvs. begrænsningerne i de passive salg uden for området.

133 JCB Service gør gældende, at § 4 i distributionsaftalen vedrørende Irland i modsætning til, hvad der fremgår af den appellerede doms præmis 90 og 91, ikke udgør en overtrædelse af artikel 81 EF. Selskabet gør i denne henseende gældende, at det i aftalerne af 1992 med forhandlere og videreforhandlere i Irland indeholdte salgsforbud har samme ordlyd som § 4 i de udgaver af aftalen, der vedrører Det Forenende Kongerige. Henset til den omstændighed, at Retten i den appellerede doms præmis 86 har lagt til grund, at paragraffen vedrørende de for Det Forenede Kongerige anvendelige aftaler ikke udgør en overtrædelse af artikel 81 EF, er det uden betydning, at aftalen vedrørende Irland, der indeholder samme paragraf, ikke er blevet anmeldt til Kommissionen. JCB Service gør i øvrigt gældende, at Retten har foretaget en åbenbart urigtig bedømmelse af de i den appellerede doms præmis 92 nævnte sagsakter.

134 Det skal for det første konstateres, at Retten i den appellerede doms præmis 86 i modsætning til, hvad der gøres gældende af JCB Service, ikke har lagt til grund, at § 4 i de udgaver af aftalen, der er indgået med forhandlere og videreforhandlere i Det Forenede Kongerige, ikke giver anledning til problemer i forhold til artikel 81, stk. 1, EF. Retten bemærkede faktisk, at uanset at den for Det Forenede Kongerige anvendelige aftale ikke indeholdt et generelt salgsforbud, blev den omhandlede paragraf af distributørerne fortolket, som om den indeholdt et generelt forbud mod salg uden for området.

135 For det andet og henset til den i denne doms præmis 86 nævnte retspraksis skal det bemærkes, at for at en anmeldelse af en aftale skal være gyldig i forhold til artikel 81 EF, skal den foretages ved benyttelse af skema A/B. Det er i denne sag ubestridt, at den af JCB Service i 1992 indgåede aftale vedrørende Irland aldrig er blevet anmeldt til Kommissionen.

136 Det følger af det ovenstående, at det andet argument til støtte for det første klagepunkt, der er gjort gældende af JCB Service, er aldeles ubegrundet, og at det derfor bør forkastes.

137 Med hensyn til den påståede urigtige bedømmelse af de af Retten i den appellerede doms præmis 92 gennemgåede sagsakter skal det konstateres, at JCB Service med sit klagepunkt anfægter den vurdering af de faktiske omstændigheder og af beviserne, som Retten har foretaget, uden at gøre argumenter gældende, der kan føre til, at det konkluderes, at Retten har foretaget en urigtig gengivelse af indholdet af de sagsakter, der er blevet den forelagt, eller at den har lagt en urigtig retsopfattelse til grund.

138 Under disse omstændigheder og i overensstemmelse med den i denne doms præmis 106-108 nævnte retspraksis bør dette argument afvises.

139 Hvad for det tredje angår Frankrig har Retten i den appellerede doms præmis 96 bemærket, at standardforhandlingsaftalen fra 1991 i artikel 2 indeholder en gensidig eksklusivitetsklausul, som bl.a. forbyder forhandleren direkte eller indirekte at sælge, distribuere eller markedsføre JCB-koncernens produkter og reservedele uden for det tildelte område. I henhold til samme præmis i den appellerede dom forbyder denne aftale, som ikke er anmeldt, aktivt salg, og indeholder ifølge sin ordlyd også et forbud mod passivt salg uden for det tildelte område.

140 Efter at have foretaget en gennemgang af de dokumenter, hvorpå Kommissionen har støttet den anfægtede beslutnings konstatering af forekomsten af de kritisable begrænsninger, nemlig en telefax af 21. juni 1988 fra JCB SA til en anerkendt forhandler, en skrivelse af 10. januar 1995 fra JCB SA til selskabet Philippe MPT og en skrivelse af 31. januar 1996 til JCB SA fra Pinault Équipement, har Retten i den appellerede doms præmis 98 konstateret, at disse dokumenter i vidt omfang bekræfter den restriktive praksis og markedsafskærmning, som er en del af standardforhandlingsaftalen.

141 JCB Service gør i denne henseende gældende, at Retten foretog en åbenbart urigtig bedømmelse af artikel 2 i aftalen vedrørende Frankrig, da den anførte, at denne aftale »forbyder aktivt salg, og [...] ifølge sin ordlyd også [indeholder] et forbud mod passivt salg uden for det tildelte område«. I øvrigt lagde Retten ifølge JCB Service åbenbart irrelevante beviser til grund, da den fandt den påståede begrænsning godtgjort.

142 Det skal konstateres, at den anfægtede beslutning ikke er støttet på et påstået udtrykkeligt forbud i selve forhandleraftalen, men på den måde, hvorpå den er blevet anvendt. Denne konklusion fremgår af betragtning 111-114 til den anfægtede beslutning og navnlig af betragtning 146 hertil, hvori Kommissionen anførte, at »[a]ftalen mellem JCB[-koncernen] og selskabets officielle forhandlere [...] forhindrer, således som den anvendes i praksis, disse forhandlere i at sælge uden for deres tildelte områder eller begrænser et sådant salg«.

143 Under disse omstændigheder er gyldigheden af den anfægtede beslutning upåvirket. Det følger heraf, at det af JCB Service fremførte argument er uden betydning og derfor bør forkastes.

144 For så vidt angår JCB Services argumenter om, at Retten har lagt irrelevante beviser til grund, da den fandt overtrædelsen godtgjort, nemlig en telefax af 21. juni 1988 fra JCB SA til en anerkendt forhandler og en skrivelse 31. januar 1996 til JCB SA fra Pinault Équipement, skal det konstateres, at JCB Service atter anfægter Rettens bedømmelse af de faktiske omstændigheder vedrørende forekomsten af retsstridig adfærd uden at påvise, at der er sket nogen urigtig gengivelse af beviserne.

145 Det samme skal konstateres for så vidt angår paralleleksport til hele det berørte geografiske marked med hensyn til argumentet, hvorefter Retten i den appellerede

doms præmis 106 og 107 foretog en urigtig bedømmelse af de undersøgte sagsakter, nemlig en skrivelse af 2. juni 1992, som JCB Sales sendte til Watling JCB, og to telefaxer af 11. og 15. maj 1995 fra det tyske datterselskab, JCB Germany.

146 I den appellerede doms præmis 107 udøvede Retten således sin ubegrænsede skønsbeføjelse, idet den uden at foretage nogen urigtig gengivelse lagde til grund dels, at de omhandlede sagsakter beviser, at JCB Service fører en politik for afskærmning af selskabets forhandleres områder og af de nationale markeder, som har ført til, at selskabet generelt har forbudt ethvert salg uden for området, hvad enten der er tale om paralleleksport uden for dets distributionsnet eller ej, dels at den omhandlede adfærd forstærker virkningerne af de begrænsninger, som er opstillet for passive salg.

147 Det fremgår af det ovenstående, at samtlige de argumenter, som JCB Service har gjort gældende med henblik på at bestride den første del af overtrædelsen, bør forkastes.

— Den anden del af overtrædelsen vedrørende de begrænsninger i forsyningskilderne, som er pålagt de anerkendte franske og italienske forhandlere, og forbuddet mod krydsleverancer mellem anerkendte forhandlere

148 Retten har i den appellerede doms præmis 112 bemærket, at artikel 2 i standardforhandlingsaftalen for så vidt angår Frankrig som et væsentligt kontraktvilkår i denne aftale bestemmer, at der udelukkende må foretages indkøb af JCB-koncernens produkter og reservedele hos det franske datterselskab JCB SA og hos JCB Service.

149 Ifølge samme præmis forbyder artikel 4 i distributionsaftalen i Italien forhandlerne at sælge eller direkte eller indirekte være involveret i salg af andre produkter end JCB-koncernens, og artikel 6 i denne distributionsaftale pålægger dem udelukkende

at indkøbe udskiftningsdele eller andre sekundære produkter, som anvendes ved reparation af JCB-koncernens produkter, hos JCB SpA, medmindre JCB Service skriftligt og forudgående har givet samtykke til andet, i de tilfælde, som er omfattet af de to bestemmelser.

150 Efter at have lagt til grund, at bestemmelserne i de ovennævnte aftaler havde et konkurrencebegrænsende formål, vurderede Retten i den appellerede doms præmis 115 de dokumenter, hvorpå Kommissionen havde støttet sig ved antagelsen af, at der forelå en overtrædelse i Frankrig, nemlig en skrivelse af 21. juni 1996 fra JCB SA til Sem-Cedima, en af dets anerkendte forhandlere, og en anden skrivelse af 10. februar 1999 fra en autoriseret forhandler i Frankrig. Ifølge samme præmis i den appellerede dom bekræfter disse dokumenter, at aftalerne er blevet håndhævet, og at der i Frankrig foreligger begrænsninger med hensyn til JCB-koncernens autoriserede agenters forsyningskilder.

151 Hvad angår Italien har Retten i den appellerede doms præmis 116 bemærket, at Kommissionen med henblik på at fastslå eksistensen af den anden del af overtrædelsen alene har støttet sig til andre beviser end bestemmelserne i aftalen, og at JCB Service i den henseende har gjort gældende, at Kommissionen ikke kunne pålægge selskabet straf for aftalebestemmelser, som ikke er blevet fortolket og håndhævet strengt, uden at undersøge og påvise, hvorvidt de faktisk er blevet gennemført.

152 Herefter har Retten i den appellerede doms præmis 117 lagt til grund, at den omstændighed, at konkurrencebegrænsende aftalebestemmelser ikke er blevet fortolket og håndhævet strengt, er irrelevant for så vidt angår spørgsmålet, om den påståede overtrædelse kan anses for bevist eller ej. I samme præmis har Retten, idet den støttede sig til Domstolens retspraksis, tilføjet, at den omstændighed, at der ikke er foretaget nogen analyse af aftalens virkninger i den omtvistede beslutning, således ikke i sig selv medfører, at denne beslutning er behæftet med en mangel, eftersom en aftales konkurrencebegrænsende formål eller virkning tages i betragtning som en alternativ og ikke en kumulativ betingelse.

153 Det er på denne baggrund, at Retten i den appellerede doms præmis 118 har konkluderet, at det er med føje, at Kommissionen har anset den del af overtrædelsen, som vedrører begrænsninger i forsyningskilderne for de franske og italienske anerkendte forhandleres indkøb af aftalevarer, for bevist.

154 JCB Service gør i den henseende gældende, at Retten i strid med de relevante fællesskabsbestemmelser, der i dette tilfælde er Kommissionens forordning nr. 1983/83 og nr. 67/67/EØF af 22. marts 1967 om anvendelse af traktatens artikel [81], stk. 3 på kategorier af eneforhandlingsaftaler (EFT 1967, s. 9), har lagt en urigtig retsopfattelse til grund. En gruppefritagelse kunne nemlig have været anvendt i henhold til forordning nr. 67/67 og nr. 1983/83.

155 Det skal bemærkes, at JCB Service for Retten gjorde gældende, at klagepunktet om, at aftalerne medfører begrænsninger i forsyningskilderne for de autoriserede franske og italienske forhandlere, idet disse forpligtes til udelukkende at foretage deres indkøb hos JCB Services nationale datterselskab, og forbydes at foretage krydsleverancer mellem de autoriserede forhandlere, bygger på Kommissionens urigtige fortolkning af aftalerne, idet formålet med de omtvistede aftalebestemmelser alene er at sikre, at forhandlerne kun markedsfører JCB-koncernens produkter. I øvrigt gjorde JCB Service gældende, at Kommissionen ikke havde undersøgt, om de anfægtede aftalebestemmelser faktisk blev håndhævet.

156 Det skal således konstateres, at de af JCB Service til støtte for selskabets anbringender for Domstolen fremførte argumenter er nye og derfor ikke kan antages til realitetsbehandling. Det bemærkes, således som det er anført i denne doms præmis 114, at Domstolen under en appel kun har kompetence til at tage stilling til den retlige afgørelse, der er blevet truffet vedrørende de anbringender og argumenter, der er blevet behandlet i første instans.

157 Det følger af alle de ovenstående betragtninger, at JCB Services argumenter, hvorved overtrædelsens anden del anfægtes, bør forkastes, og, følgelig, at det andet anbringendes første led til dels er uegnet til realitetsbehandling, til dels ubegrundet.

Det andet led

158 Retten har i den appellerede doms præmis 160 for det første bemærket, at det fremgår af det anfægtede beslutning, at Kommissionen afslog den anmodning om fritagelse, som blev indgivet i 1973, med den begrundelse, at gennemgangen af anmodningen havde vist, at der var behov for at foretage en vurdering af JCB-koncernens distributionssystem i sin helhed, hvilket var umuligt, da der kun var foretaget delvise anmeldelser, og fordi JCB-koncernens aftaler og praksis indebar konkurrencebegrænsninger og ikke opfyldte de kumulative betingelser i artikel 81, stk. 3, EF for meddelelse af fritagelse. Ifølge Retten omfattede anmodningen kun standardaftalen for Irland, Sverige og Kanaløerne, som hidrørte fra JCB Sales.

159 Herefter har Retten i den appellerede doms præmis 161 fastslået, at parterne for denne havde drøftet det generelle spørgsmål om, hvorvidt JCB-koncernens distributionssystem kunne gøres til genstand for en beslutning i henhold til artikel 81, stk. 3, EF, og at dette spørgsmål er behandlet i betragtning 201-222 til den anfægtede beslutning.

160 Retten tilføjede, at der under alle omstændigheder alene kunne meddeles fritagelse for den aftale, som var forskriftsmæssigt anmeldt, og at den af JCB Service på dette tidspunkt nedlagte påstand vedrørte annullation af artikel 2 i den anfægtede beslutning, som indeholder et afslag på den anmodning, som var indgivet i 1973. Ifølge Retten skal således alene anmodningen om fritagelse i relation til den aftale, som er nævnt i den appellerede doms præmis 160, vurderes, men det skal ikke af Retten undersøges, om der kunne have været meddelt fritagelse for alle de aftaler, JCB-koncernen indsendte til Kommissionen.

161 For det andet har Retten efter i den appellerede doms præmis 164 at have konstateret, at den omhandlede aftale ikke kunne være omfattet af gruppefritagelsen

i henhold til Kommissionens forordning (EØF) nr. 123/85 af 12. december 1984 om anvendelse af EØF-traktatens artikel [81], stk. 3, på kategorier af salgs- og serviceaftaler vedrørende motorkøretøjer (EFT 1985 L 15, s. 16, herefter »forordning nr. 123/85«), som er erstattet af forordning nr. 1475/95, undersøgt, om aftalen kunne være genstand for en individuel fritagelse i henhold til artikel 81, stk. 3, EF.

162 I denne henseende har Retten i den appellerede doms præmis 165 lagt til grund, at denne mulighed foreligger i tilfælde, hvor de pågældende aftaler eller den pågældende praksis bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, samtidig med at de sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelen herved, og uden at der pålægges de pågældende virksomheder begrænsninger, som ikke er nødvendige for at nå disse mål, eller gives disse virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer. Retten har i øvrigt i samme præmis i den appellerede dom bemærket, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har fundet, at den kombination af selektivitet og eksklusivitet, som kendetegner JCB-koncernens distributionssystem, medfører en række unødvendige begrænsninger, som ikke opvejes af gavnlige virkninger, herunder for forbrugerne.

163 Ifølge den appellerede doms præmis 166 har JCB Service blot fremsat en generel påstand om, at distributionsaftalerne opfylder betingelserne for at meddele fritagelse, uden nærmere at angive, hvilke fordele den omhandlede aftale medførte, som kunne begrunde en fritagelse. JCB Service har i øvrigt ifølge samme præmis i den appellerede dom blot anført, at denne aftale ikke er til ugunst for forbrugerne, og at Kommissionen ikke har godtgjort, at der ikke er fordele forbundet med aftalen, men har ikke på noget tidspunkt angivet fordelene ved og begrundelsen for de indførte begrænsninger.

164 Hvad endelig angår de kommissionsbeslutninger, hvorved der er meddelt individuelle fritagelser i tilfælde af distributionssystemer, der kombinerer eksklusi-

vitet og selektivitet, og som JCB Service har gjort gældende til støtte for sit anbringende, nemlig Kommissionens beslutning 75/73/EØF af 13. december 1974 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel [81] (IV/14.650 — Bayerische Motoren Werke AG) (EFT 1975 L 29, s. 1, herefter »BMW-sagen«), Kommissionens beslutning 85/559/EØF af 27. november 1985 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel [81] (IV/30.846 — Ivoclar) (EFT L 369, s. 1, herefter »Ivoclar-sagen«) samt Kommissionens meddelelse 93/C 275/03 i henhold til artikel 19, stk. 3, i forordning nr. 17 (IV/34.084 — Sony España SA) (EFT 1993 C 275, s. 3), har Retten i den appellerede doms præmis 167 konstateret, at de løsninger, som blev fundet i disse sager, ikke kan overføres til JCB-koncernens distributionssystem.

165 Ifølge samme præmis i den appellerede dom var aktive salg uden for området ikke forbudt i BMW-sagen, og så meget desto mere heller ikke passive salg eller forsyning inden for nettet. For så vidt angår Ivoclars distributionssystem skulle virksomheden i øvrigt senere træffe et valg mellem en model med eksklusivitet og en model med selektivitet. Endelig havde Sony España AS's distributionssystem kun et enkelt begrænsende element til fælles med JCB-koncernens system.

166 I lyset af de ovenstående betragtninger har Retten i den appellerede doms præmis 168 konkluderet, at JCB Service hverken har godtgjort, at selskabets aftale kan henføres under gruppefritagelsesordningen i henhold til forordning nr. 123/85, som er erstattet af forordning nr. 1475/95, eller at der kunne meddeles individuel fritagelse for aftalen i henhold til artikel 81, stk. 3, EF.

167 JCB Service gør for det første gældende, at Retten har foretaget en åbenbart urigtig bedømmelse af rækkevidden af den individuelle fritagelse, der var ansøgt om, idet den, som det fremgår af den appellerede doms præmis 161, begrænsede sin undersøgelse af fritagelsesanmodningen til at omfatte en enkelt af de anmeldte aftaler.

168 Det bemærkes, at Kommissionen, efter i betragtning 197-200 til den anfægtede beslutning at have anført, at ingen gruppefritagelse ville kunne finde anvendelse i henhold til forordning nr. 1983/83, nr. 1475/95 eller nr. 2790/1999 herefter undersøgte, hvorvidt den i medfør af artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 17 kunne meddele en individuel fritagelse i henhold til artikel 81, stk. 3, EF.

169 Efter i betragtning 202 til den anfægtede beslutning at have bemærket, at der ikke kan vedtages en beslutning efter artikel 81, stk. 3, EF om konkurrencebegrænsende aftaler eller samordnet praksis, der ikke er behørigt anmeldt, har Kommissionen i betragtning 207-220 til denne beslutning undersøgt, hvorvidt ovennævnte bestemmelses kumulative betingelser er opfyldt for så vidt angår faktiske aftaler eller samordnet praksis.

170 Efter i betragtning 221 til den anfægtede beslutning at have konstateret, at dette ikke er tilfældet i denne sag, fastslog Kommissionen i den efterfølgende betragtning, at der ikke ville kunne meddeles nogen individuel fritagelse, selv om JCB Service havde anmeldt aftalerne i den form, hvori de var blevet håndhævet.

171 Det fremgår af det ovenstående, at Kommissionen med henblik på anvendelsen af artikel 81, stk. 3, EF vurderede alle de faktiske aftaler eller den samordnede praksis. Retten har ikke foretaget en bedømmelse af dette forhold, der er forskellig fra den, Kommissionen har lagt til grund. På den baggrund bør argumentet vedrørende den i den appellerede doms præmis 160 og 161 foretagne henvisning udelukkende til aftalen vedrørende Irland, Sverige og Kanaløerne forkastes.

172 Det følger af det foregående, at det første klagepunkt, som JCB Service har gjort gældende, bør forkastes.

173 JCB Service bemærker for det andet, at den appellerede dom er selvmodsigende for så vidt angår spørgsmålet om afslaget på selskabets anmodning om fritagelse.

174 På den ene side fandt Retten i henholdsvis præmis 133, 145 og 154 i den appellerede dom, at følgende tre overtrædelser ikke var godtgjort:

— fastsættelsen af de rabatter eller videresalgspriser, der anvendes af de anerkendte forhandlere i Det Forenede Kongerige og Frankrig

— opkrævning af servicegebyrer på salg til andre medlemsstater, der gennemføres af anerkendte forhandlere i Det Forenede Kongerige efter tariffer, som JCB Service har fastsat, og

— inddragelse af tilskud til transaktioner bestående af flere salg foretaget af anerkendte forhandlere i Det Forenede Kongerige uden for eneforhandlingsområderne, hvorved forhandlernes vederlag gøres afhængigt af de solgte produkters geografiske bestemmelsessted.

175 På den anden side godkendte Retten i øvrigt afslaget på ansøgningen om fritagelse, idet den i den appellerede dom støttede sig på betragtning 201-222 til den anfægtede beslutning, hvilke betragtninger, ifølge JCB Service, vedrørte disse tre overtrædelser.

176 Det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 160-169 har undersøgt, hvorvidt Kommissionens gennemgang angående afslaget på JBC Services ansøgning om fritagelse var velbegrundet, idet Retten ikke fandt anledning til kritik heraf.

177 Det skal i denne henseende indledningsvis bemærkes, at Kommissionen i betragtning 209 til den anfægtede beslutning har henvist til den omstændighed, at områdeeksklusivitet mod forbud mod salg til forhandlere, der ikke er anerkendte, og som kan konkurrere med de officielle forhandlere, kombineret med eksklusivt køb af reservedele for de officielle forhandleres vedkommende, forhindrer eller begrænser udviklingen af markedet for vedligeholdelse, reparation og levering af reservedele under optimale sikkerhedsforhold, der er et særskilt marked i forhold til markedet for salg af nye maskiner. Kommissionen har i samme betragtning tilføjet, at i betragtning af den markedsstyrke på det lokale marked, som en officiel forhandler har, når det gælder leverancer under stærkt tidspres, opvejer denne kombination de forventede fordele for forbrugerne, især når man tager JCB Services betydelige markedsandel inden for rendegravere i betragtning.

178 I betragtning 214 og 215 til den anfægtede beslutning har Kommissionen herefter lagt til grund, at passivt salg kan være tilladt i et eksklusivt distributionssystem for at undgå, at de konkurrencemæssige ulemper opvejer fordelene, og at kombinationen af områdeeksklusivitet, begrænsning i det aktive og passive salg og selektiv distribution i JCB-koncernens net inden for fællesmarkedet ikke kan betragtes som nødvendig for at forbedre distributionen af entreprenørmaskiner, hvor JCB-koncernen har en markedsandel på 45% for rendegravere i Fællesskabet. Kommissionen bemærkede navnlig, at disse maskiner for størstepartens vedkommende anvendes i begrænsede geografiske områder og ikke bevæger sig over lange afstande eller på forskellige lokaliteter, som det er tilfældet med motorkøretøjer.

179 Kommissionen har i betragtning 218 til den anfægtede beslutning endelig antaget, at en bedre distribution, der medfører fordele for brugerne på grund af høje sikkerhedsstandarder, ikke gør det nødvendigt at begrænse leverancerne af JCB-koncernens maskiner og reservedele til anerkendte forhandlere eller endelige forbrugere eller at tildele eneforhandlingsområder, uden for hvilke der ikke må drives aktivt salg og så meget mindre passivt salg.

180 Det følger af det ovenstående, at Kommissionen, da den foretog bedømmelse af de kumulative betingelser i artikel 81, stk. 3, EF under alle omstændigheder henviste til de forhold, der udgør de to første dele af den i den anfægtede beslutnings artikel 1 fastsatte overtrædelse. Under disse omstændigheder kan gyldigheden af afslaget på ansøgningen om fritagelse ikke med rette anfægtes på grundlag af nogen selvmodsigelse.

181 Således bør det andet klagepunkt, som JCB Service har gjort gældende, ligeledes forkastes.

182 JCB Service hævder for det tredje, at Retten begik et fejlskøn, idet den i den appellerede doms præmis 166 anførte, at JCB Service ikke havde angivet, hvilke konkrete fordele selskabets distributionsaftale medfører. JCB Service gør i denne forbindelse gældende, at de omhandlede fordele allerede var blevet gennemgået i betragtning 207 og 208 til den anfægtede beslutning, og at Retten åbenbart undlod at tage dette forhold i betragtning.

183 Det skal indledningsvis bemærkes, at Rettens konstatering i den appellerede doms præmis 166, hvorefter JCB Service ikke havde angivet, hvilke konkrete fordele den omhandlede aftale medfører, som kan berettige, at den meddeles fritagelse, er urigtig.

184 Således som det fremgår af betragtning 207 til den anfægtede beslutning, anerkender Kommissionen, at nogle af de fordele, der er fælles for bestemte kategorier af distributionsaftaler, såsom eneforhandling, eksklusivt køb og distribution af motorkøretøjer, kan udledes af JCB-koncernens distributionsaftaler, som faktisk indeholder en række bestemmelser inden for disse tre kategorier.

185 Endvidere anførte Kommissionen i betragtning 208 til den anfægtede beslutning bl.a., at forbrugerne kan anses for at opnå en rimelig andel af de objektive fordele, der er anført, og at det er berettiget at udvælge forhandlere på grundlag af deres evne til at yde aftagerne af JCB-koncernens produkter service af høj kvalitet.

186 Det skal imidlertid bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at hvis præmisserne i en dom afsagt af Retten indeholder en tilsidesættelse af fællesskabsretten, men konklusionen er berettiget af andre retlige grunde, må appellen forkastes (dom af 2.12.2004, sag C-226/03 P, José Martí Peix mod Kommissionen, Sml. I, s. 11421, præmis 29).

187 Det skal i denne henseende bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at for at der kan meddeles en individuel fritagelse i medfør af artikel 81, stk. 3, EF skal de i den omhandlede artikel betingelser være opfyldt kumulativt (jf. kendelse af 25.3.1996, sag C-137/95 P, SPO m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1611, præmis 34).

188 Uafhængigt af, hvorvidt JCB Services anbringende i denne sag er velbegrundet, påviser dette selskab ikke ved sine øvrige argumenter, at den i betragtning 221 til den anfægtede beslutning anførte konstatering, hvorefter de kumulative betingelser for anvendelse af artikel 81, stk. 3, EF ikke er opfyldt i dette tilfælde, er urigtig, og at Retten således lagde en urigtig retsopfattelse til grund, da den godkendte Kommissionens antagelse i denne henseende.

189 Det følger heraf, at det tredje klagepunkt, som appellanten har gjort gældende, bør forkastes.

190 JCB Service gør for det fjerde gældende, at Retten i den appellerede dom har foretaget en urigtig fortolkning af bestemmelserne vedrørende fritagelser. Der foreligger således ingen begrænsninger for så vidt angår passive salg, hvorfor de principper, som er afledt af BMW- og Ivoclar-sagerne, burde have været anvendt analogt i denne sag og således burde have været tilstrækkelige til, at den ansøgte fritagelse var blevet meddelt.

191 Det skal konstateres, at JCB Service med sit klagepunkt begrænser sig til at anfægte Rettens bedømmelse af de faktiske omstændigheder, idet selskabet gør gældende, at sidstnævnte under hensyn til ovennævnte BMW- og Ivoclar-sager burde være nået til det modsatte af, hvad der konkluderedes i den appellerede doms præmis 167. JCB Service gør imidlertid ikke noget argument gældende, som kan medføre, at det konkluderes, at Retten har foretaget en urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder eller i denne sag har lagt en urigtig retsopfattelse til grund.

192 Under disse omstændigheder og i overensstemmelse med den i denne doms præmis 106-108 nævnte retspraksis, bør det fjerde klagepunkt, som JCB Service har gjort gældende, afvises.

193 Det følger af det ovenstående, at det andet anbringendes andet led, og dermed anbringendet i dets helhed, ligeledes til dels er uegnet til realitetsbehandling, til dels ubegrundet.

Det tredje anbringende

194 Dette tredje anbringende kan opdeles i to led. For hvert af disse to led er der anført særskilte klagepunkter. JCB Service gør gældende, at Retten har tilsidesat artikel 15 i forordning nr. 17, og gør i denne henseende gældende, at der er sket tilsidesættelse af dels visse grundlæggende principper, dels af bestemmelserne vedrørende beregningen af den pålagte bødes størrelse.

Det første led

195 For det første har Retten i den appellerede doms præmis 176 anført, at Kommissionen ikke uden at tilsidesætte artikel 15, stk. 5, litra a), i forordning nr. 17 kunne pålægge JCB Service en bøde som følge af de aftaler, som blev anmeldt i 1973 og 1975. Ifølge Retten skulle den anfægtede beslutnings lovlighed i denne henseende udelukkende undersøges i relation til de dele af overtrædelsen, som er omfattet af anmeldelsen, og som Retten anser for at være godtgjort. Det drejer sig dels om overtrædelsens første led vedrørende begrænsningerne i de passive salg, som er omfattet af artikel 1, litra a), i den anfægtede beslutning, og som fremgår af de for Det Forenede Kongerige anmeldte aftaler og følger af § 4 i de nævnte aftaler, dels om den anden del af overtrædelsen vedrørende begrænsningen i forsyningskilderne, som omtales i den anfægtede beslutnings artikel 1, litra b), og som ifølge Retten ikke er omfattet af anmeldelsen.

196 Under disse omstændigheder har Retten i den appellerede doms præmis 177 lagt til grund, at § 4 er blevet anvendt på en måde, der afviger fra bestemmelsens ordlyd, idet dens rækkevidde er blevet udvidet således, at den indebærer et generelt forbud mod, at distributørerne sælger uden for deres område, og især til eksport. Retten har endvidere bemærket, at for så vidt som den praksis, som har givet anledning til bøden, ikke er omfattet af området for bestemmelserne i de anmeldte aftaler, er der ikke sket tilsidesættelse af bestemmelserne i artikel 15, stk. 5, litra a), i forordning nr. 17.

197 JCB Service gør i denne henseende gældende, at Retten har lagt en urigtig retsopfattelse til grund, for så vidt som den ved undersøgelsen af spørgsmålet om bøden ikke behørigt tog i betragtning, at der var sket tilsidesættelse af dels princippet om god forvaltningsskik, henset til Kommissionens forpligtelse til at vedtage en beslutning inden for en rimelig frist, dels JCB Services berettigede forventning. Kommissionens skrivelse af 13. januar 1976 samt afgørelserne fra de nationale myndigheder og retsinstanser gav JCB Service en forventning om, at de omtvistede aftaler ville blive meddelt den ansøgte fritagelse, og at selskabet derfor ville undgå en eventuel bøde.

198 For så vidt for det første angår tilsidesættelsen af princippet om god forvaltningsskik, henset til Kommissionens forpligtelse til at vedtage en beslutning inden for en rimelig frist, skal det bemærkes, at JCB Service med dette klagepunkt i det væsentlige kritiserer, at Retten har undladt at fastsætte en sanktion for det forhold, at Kommissionen har pålagt en bøde i denne sag uden at tage den omstændighed i betragtning, at den anfægtede beslutning ikke er blevet vedtaget inden for en rimelig frist.

199 Således som det er anført i denne doms præmis 77-79, kan JCB Service under ingen omstændigheder opnå, at den anfægtede beslutning i denne sag annulleres med den begrundelse, at den ikke er blevet vedtaget inden for en rimelig frist, da retten til kontradiktion ikke er blevet tilsidesat. Herefter må dette første klagepunkt forkastes.

200 For det andet for så vidt angår tilsidesættelsen af princippet om beskyttelse af den berettigede f JBC Service med sit klagepunkt i det væsentlige påberåber sig at være omfattet af bestemmels forordning nr. 17. Et sådant anbringende bør imidlertid forkastes som åbenbart ubegrundet, ef ikke er forskriftsmæssigt anmeldt.

201 For det andet og som svar på JCB Services argument, hvorefter den pålagte bøde var uforholdsmæssig, navnlig i sammenligning med de bøder, som efter den samme procedure blev pålagt virksomheder som Volkswagen AG og Opel Nederland BV (Kommissionens beslutning 98/273/EF af 28.1.1998 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (IV/35.733 — VW) (EFT L 124, s. 60) og Kommissionens beslutning 2001/146/EF af 20.9.2000 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 EF (COMP/36.653 — Opel) (EFT L 59, s. 1)), har Retten i den appellerede doms præmis 187 bemærket, at uanset hvilke sammenligninger Kommissionen måtte finde det relevant at foretage i forbindelse med udmålingen af den bøde, som er blevet pålagt JCB Service, kan disse forhold kun være af vejledende karakter, når oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen, såsom hvilke markeder, hvilke produkter, hvilket land, hvilke virksomheder og hvilke relevante perioder der er tale om, ikke er identiske.

202 I præmis 189 i samme dom har Retten følgelig konkluderet, at den omstændighed, at de bøder, der er pålagt Volkswagen AG, Opel Nederland BV og JCB Service, modsvarer forskellige procentdele af deres respektive omsætningstal, i den foreliggende sag ikke er udtryk for en forskelsbehandling af appellanten.

203 I denne henseende gør JCB Service imidlertid gældende, at Retten har tilsidesat ligebehandlingsprincippet, idet den ikke har taget stilling til selskabets argument, hvorefter bøden var uforholdsmæssig, sammenlignet de bøder, der under sammenlignelige omstændigheder blev pålagt i Volkswagen AG- og Opel Nederland BV-sagen.

204 Det skal indledningsvis konstateres, at i modsætning til, hvad JCB Service gør gældende, tog Retten klart stilling til disse anbringender i den appellerede doms præmis 187 og 189.

205 Det skal i øvrigt konstateres, at JCB Service med sine argumenter ikke tilsigter at anfægte Domstolens faste retspraksis, hvorefter Kommissionens tidligere beslutningspraksis ikke udgør den retlige ramme for de bøder, der pålægges på konkurrenceområdet, og at beslutninger vedrørende andre sager er af vejledende karakter for så vidt angår forekomsten af forskelsbehandling.

206 Det følger af det ovenstående, at de øvrige klagepunkter, der er gjort gældende af JCB Service, og dermed det her omhandlede anbringendes første led, bør forkastes.

Det andet led

207 Det skal indledningsvis bemærkes, at det følger af Domstolens retspraksis, at selv om retningslinjerne ikke kan anses for retsregler, som vedkommende myndighed under alle omstændigheder er forpligtet at overholde, fastsætter de dog vejledende regler for den praksis, der skal følges, og som vedkommende myndighed ikke kan fravige i konkrete tilfælde uden at angive grunde, som er i overensstemmelse med princippet om ligebehandling (dom af 28.6.2005, forenede sager C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P — C-208/02 P og C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5425, præmis 209).

208 Kommissionen har med vedtagelsen af sådanne vejledende regler og med offentliggørelsen heraf, hvorved det tilkendegives, at den fremover vil anvende dem på de af reglerne omhandlede tilfælde, pålagt sig selv en begrænsning i udøvelsen af sit skøn og kan ikke fravige disse regler uden i givet fald at blive mødt med en sanktion for en tilsidesættelse af almindelige retsgrundsætninger, såsom ligebehandlingsprincippet eller princippet om beskyttelse af den berettigede forventning (dommen i sagen Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, præmis 211).

209 Det skal i øvrigt bemærkes, at retningslinjerne ifølge samme retspraksis generelt og abstrakt fastlægger den metode, som Kommissionen har pålagt sig selv at anvende med henblik på fastsættelsen af størrelsen af de bøder, der pålægges i medfør af artikel 15 i forordning nr. 17. Disse retningslinjer, ved hvis udfærdigelse Kommissionen navnlig lagde kriterier udledt af Domstolens retspraksis til grund, sikrer således virksomhedernes retssikkerhed (jf. i denne retning dommen i sagen Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, præmis 213).

210 Det er i lyset af denne retspraksis, at de af JCB Service fremførte argumenter til støtte for anbringendet om, at det er med urette, at Retten undlod at fastsætte en sanktion for Kommissionens påståede tilsidesættelse af retningslinjerne, skal efterprøves.

211 Indledningsvis skal det for så vidt angår overtrædelsens grovhed bemærkes, at i alle sprogudgaver, med undtagelse af den engelske udgave, der anvender udtrykket »alvorlige« om de omhandlede overtrædelser, fremgår det af den appellerede doms præmis 182, at de nævnte overtrædelser må anses for at være »meget alvorlige« som følge af den skade, de påfører det indre markeds funktion, navnlig ved den afskærmning af de nationale markeder, som de har til formål og til følge at gennemføre, og de begrunder følgelig i sig selv en betragtelig bøde. Ifølge den efterfølgende præmis er JCB Service en forholdsmæssig stor virksomhed på fællesskabsplan og inden for den omhandlede sektor, og Kommissionen har således ikke begået fejl i sin vurdering af overtrædelsens indvirkning på de relevante nationale markeder i forbindelse med udmålingen af bøden.

212 For så vidt herefter angår overtrædelsens varighed fremgår det af den appellerede doms præmis 184, at den har dækket en periode på ti år. Retten har i denne henseende i den appellerede doms præmis 185 bemærket, at »[d]e to dele af overtrædelsen har været samtidigt til stede i halvdelen af denne periode. JCB Service har understreget, at det kun er i en periode på fem år, at alle dele af overtrædelsen — som nu er reduceret til to — har været til stede samtidigt. Imidlertid er de begrænsninger, som er pålagt eksporten, og som udgør den første del af overtrædelsen, der er kernen i [JCB-koncernens] distributionssystem, af afgørende betydning, hvoraf logisk følger de begrænsninger i forsyningskilderne, som udgør den anden del af overtrædelsen. [Henset til, at] den første del af overtrædelsen, som vedrører en central bestanddel af [JCB-koncernens] distributionssystem, er af afgørende betydning, er der ikke grundlag for at antage, at Kommissionen burde have anset overtrædelsen for at have varet mindre end ti år«.

213 Endelig bemærkes, at for så vidt angår den omstændighed, at Kommissionen har afvist at tage formildende omstændigheder i betragtning, kan JCB Service imidlertid ifølge den appellerede doms præmis 190 ikke med føje hævde, at den omstændighed, at Kommissionen ikke officielt har taget stilling til selskabets aftaler, er udtryk for en »stiltiende godkendelse«, idet en sådan fremgangsmåde savner grundlag i Fællesskabets konkurrenceret.

214 Det fremgår i øvrigt af den samme præmis i den appellerede dom, at JCB Service hverken kan støtte ret på en afgørelse fra den irske konkurrencemyndighed eller på den ovennævnte dom fra cour d'appel de Paris. Ifølge Retten gælder det ligeledes, at eftersom Kommissionens afslag på JCB Services anmodning om fritagelse er fundet velbegrundet, kan det i denne sag ikke påberåbes som en formildende omstændighed, at JCB-koncernens distributionssystem angiveligt er foreneligt med Fællesskabets konkurrenceregler.

215 For det første gør JCB Service i det væsentlige gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 182 med urette har lagt til grund, at de to former for konkurrencebegrænsende praksis, som er blevet påvist i denne sag, som »meget alvorlige« overtrædelser i sig selv berettigede en betragtelig bøde. Uanset deres formelle kvalificering i den anfægtede beslutning, kan den omhandlede praksis ikke kvalificeres som »meget alvorlige« overtrædelser, når henses til overtrædelsernes karakter og deres indvirkning på markedet.

216 I modsætning til, hvad JCB Service i denne sag gør gældende, udgør de påviste overtrædelser åbenbart overtrædelser, der bør kvalificeres som »meget alvorlige« overtrædelser i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i punkt 1 A, i retningslinjerne, og de kan følgelig rammes af en bøde, der kan anvendes for denne type overtrædelse.

217 Det skal i denne henseende bemærkes, at det fremgår af betragtning 248 til den anfægtede beslutning, at forhandleraftaler, der som JCB Services har til formål at opdele de nationale markeder inden for fællesmarkedet gennem forskellige former for konkurrencebegrænsninger, er til skade for det indre marked, modarbejder et af Fællesskabets vigtigste mål og i årtier har været betragtet som overtrædelser af artikel 81 EF i Fællesskabets beslutnings- og retspraksis.

218 I betragtning 249 og 250 til den anfægtede beslutning har Kommissionen lagt til grund, at disse begrænsninger med sikkerhed er blevet anvendt over for forhandlere i flere medlemsstater, der udgør en væsentlig del af fællesmarkedet, at JCB Service er en stor virksomhed med betydelig styrke på nogle af de relevante produktmarkeder og geografiske markeder, at virksomheden har store muligheder for gennem sin adfærd at skade andre virksomheder i de efterfølgende omsætningsled i betydeligt omfang og er i besiddelse af infrastrukturer, der burde have givet den mulighed for at fastslå, at dens adfærd var i strid med artikel 81 EF.

219 Det er på denne baggrund, at Kommissionen i betragtning 251 til den anfægtede beslutning har konkluderet, at JCB Services overtrædelser er »meget alvorlige« og bør medføre en bøde på 25 mio. EUR på grund af denne grove karakter.

220 Det følger af det ovenstående, at det var med rette, at Retten undlod at pålægge Kommissionen en sanktion for at have anvendt en bøde i forhold til de omhandlede overtrædelser, der svarede til »meget alvorlige« overtrædelser.

221 For så vidt angår den omstændighed, at Retten i præmis 182 i den engelske udgave af den appellerede dom har henvist til »alvorlige« overtrædelser i stedet for »meget alvorlige«, skal det bemærkes, at dette blot er en skrivefejl. Ud over den omstændighed, at udtrykket »meget alvorlige« optræder i alle andre sprogudgaver af den appellerede dom, skal det bemærkes, at anvendelsen af udtrykket »alvorlig« er uden betydning i denne sag, for så vidt som det utvetydigt fremgår af den appellerede doms præmis 182, at det drejer sig om »meget alvorlige« overtrædelser i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i punkt 1 A i retningslinjerne, der berettiger en betragtelig bøde.

222 JCB Service gør for det andet gældende, at Retten, ligesom Kommissionen, foretog en urigtig bedømmelse af overtrædelsens varighed, da den fastsatte denne til ti år. Varigheden af den ulovlige praksis bør bedømmes under hensyn til Kommissionens forsømmelighed, der førte til, at JCB Service med føje troede, at selskabets distributionsnet ikke var i strid med konkurrencereglerne. Henset hertil, og når det tages i betragtning, at varigheden af en ulovlig praksis er et forhold, der berettiger en forhøjelse af bødebeløbet, bør varigheden af den anfægtede praksis ikke betragtes som en faktor, der benyttes til at forhøje størrelsen af en allerede urimelig bøde.

223 Dette argument er helt uden relevans. Det bemærkes, at Kommissionens bedømmelse af varigheden af den konstaterede overtrædelse angår aftaler og praksis, der ikke er anmeldt. På denne baggrund kan JCB Service ikke under nogen omstændigheder på grundlag af aftaler, der ikke er anmeldt i overensstemmelse med de i retspraksis krævede formkrav, bestride Kommissionens vurdering af overtrædelsens varighed i henhold til retningslinjerne.

224 JCB Service gør for så vidt angår dette spørgsmål gældende, at der ikke foreligger noget bevis for en konstatering, hvorefter de påståede overtrædelser har fundet sted over en periode på ti år. Når henses til de dokumenter, der blev undersøgt i forbindelse med de to dele af overtrædelsen, der betragtes som godtgjort i den appellerede dom, og som hidrører fra 1992, kan Retten hverken lægge til grund, at overtrædelsen påbegyndtes i 1988, eller i den appellerede doms præmis 184 anføre, at »Kommissionen [har] fremhævet de faktiske omstændigheder, som er knyttet til de to dele af overtrædelsen, som er godtgjort«, og at »[d]e beviser, som tidligere er undersøgt, fremgår af sagsakterne i hele det betragtede tidsrum«, uden at foretage nogen egentlig undersøgelse af beviserne.

225 Det skal konstateres, at JCB Service med dette klagepunkt i det væsentlige begrænser sig til at kritisere, at Retten ikke på ny opregnede eller nævnte alle de beviser, der lå til grund for fastlæggelsen af overtrædelsens varighed. Selskabet godtgør imidlertid ikke, at Retten i den appellerede doms præmis 184 lagde en urigtig retsopfattelse til grund, da den godkendte Kommissionens konstateringer for så vidt angår overtrædelsens varighed. JCB Service har ikke fremført noget argument, der kan godtgøre, at Kommissionens bedømmelse på dette punkt strider mod punkt 1 B i retningslinjerne. Dette argument bør således forkastes.

226 JCB Service gør endelig gældende, at Retten har undladt at fastsætte en sanktion i anledning af den omstændighed, at Kommissionen i denne sag ikke har anerkendt, at der forelå formildende omstændigheder i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i punkt 3 i retningslinjerne. For det første blev den påståede ulovlige praksis ikke begået med forsæt fra JCB Services side, men var et resultat af Kommissionens efterladenhed og dårlige sagsbehandling. Dernæst iværksatte JCB Service ikke samme ulovlige praksis, som den bebrejdes, i Italien. Endelig udgør notatet af 16. maj 1995, der er nævnt i denne doms præmis 93, en særlig formildende omstændighed og ikke en skærpende omstændighed.

227 For så vidt angår det første klagepunkt, der er nævnt ovenfor, skal det bemærkes, at JCB Service støtter sit ræsonnement på den omstændighed, at Kommissionens forsinkelse vedrørende selskabets ansøgning om fritagelse har haft indvirkning på den overtrædelsesprocedure, som Kommissionen indledte vedrørende de aftaler og den praksis, der ikke var anmeldt. Ifølge JCB Service bør dette forhold derfor betragtes som en særlig formildende omstændighed ved fastsættelsen af det endelige bødebeløb.

228 Det skal konstateres, at JCB Service atter forsøger at påvise en processuel forbindelse mellem de aftaler, der blev anmeldt, og dem, der ikke blev anmeldt, med henblik på

at anfægte Kommissionens beslutning for så vidt angår størrelsen på den pålagte bøde. En sådan forbindelse foreligger åbenbart ikke og kan følgelig ikke under nogen omstændigheder medføre, at der skulle foreligge nogen formildende omstændighed i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i punkt 3 i retningslinjerne.

229 For så vidt angår det andet klagepunkt, der er nævnt ovenfor, bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 103, hvori ligeledes henvises til præmis 117 i samme dom, har lagt til grund at »artikel 81, stk. 1, EF under alle omstændigheder, dvs. uanset hvordan aftalerne er blevet gennemført i praksis, forbyder selve eksistensen af bestemmelser, der har til formål eller til følge at begrænse afsætningen, i distributionsaftaler. Sådanne bestemmelser udgør en konkurrencebegrænsning, som kan sanktioneres gennem en anvendelse af artikel 81, stk. 1, EF, hvis de kan påvirke handelen mellem medlemsstater [...]. Den omstændighed, at en bestemmelse i en aftale, som har til formål at begrænse konkurrencen, ikke er blevet håndhævet af de kontraherende parter, kan ikke medføre, at bestemmelsen falder uden for forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF [...]«.

230 Det fremgår af det ovenstående, at Retten i modsætning til, hvad JCB Service gør gældende, i den appellerede dom ikke lagde til grund, at JCB Service ikke havde iværksat den ulovlige praksis i Italien. Derimod begrænsede Retten sig til at henvise til de af JCB Service fremførte argumenter, hvoraf den udledte en anden konklusion. På denne baggrund bør det andet klagepunkt, som JCB Service har gjort gældende, ligeledes forkastes.

231 For så vidt angår det tredje klagepunkt, der er nævnt oven for, skal det bemærkes, at det i notatet af 16. maj 1995 er anført, at forbuddet mod parallelimport er i strid med Kommissionens beslutninger og Domstolens praksis. Det drejer sig således om et bevis, der godtgør, at JCB Service var vidende om den omstændighed, at selskabets adfærd var i strid med artikel 81 EF, og notatet kan således ikke betragtes som en særlig formildende omstændighed.

232 Det følger af alle de ovenstående betragtninger, at Retten ikke lagde en urigtig retsopfattelse til grund i den appellerede doms præmis 190, da den godkendte Kommissionens standpunkt, hvorefter der ikke var grundlag for at tage særlige formildende omstændigheder i betragtning ved bødens beregning.

233 Således bør det tredje anbringendes andet led samt hele dette anbringende forkastes som ubegrundet, hvorfor de om ophævelse af den appellerede dom nedlagte påstande ikke tages til følge, idet ingen af anbringenderne er velbegrundede.

234 Da de øvrige påstande i appelskriftet er nedlagt under den forudsætning, at den appellerede dom ville blive ophævet af Domstolen, bør hovedappellen forkastes i sin helhed.

Kontraappellen

235 Kommissionen gør gældende, at Retten lagde en urigtig retsopfattelse til grund for så vidt angår fortolkningen af artikel 15, stk. 5, i forordning nr. 17, da den ved beregningen af bøden så bort fra den skærpende omstændighed, der er anført i den anfægtede beslutning, nemlig de repressalier, som JCB iværksatte over for en forhandler, der havde tilsidesat § 4 i distributionsaftalen for Det Forenede Kongerige (forbuddet mod salg til ikke godkendte videreforhandlere). Kommissionen gør navnlig gældende, at der forelå en skærpende omstændighed, ikke på grundlag af den anmeldte § 4 som sådan, men fordi denne bestemmelses konkurrencebegrænsende karakter blev forstærket af økonomiske sanktioner.

236 Det skal i denne henseende bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 191 har konstateret, at Kommissionen har lagt til grund, at der forelå skærpende omstændigheder, herunder den økonomiske sanktion, JCB Service har pålagt Gunn JCB for overtrædelse af § 4, hvilken sanktion er blevet anset for at være en »gengældelsesforanstaltning«, og at Kommissionen som følge heraf har forhøjet bøden med 864 000 EUR. Retten har endvidere bemærket, at det ikke er blevet bestridt, at Gunn JCB havde handlet i strid med sine aftalemæssige forpligtelser, og at dette selskab havde oppebåret et tilskud til større handler med urette, og endelig, at JCB Service havde sanktioneret overtrædelsen af en aftalebestemmelse. Retten præciserede imidlertid, at en aftalebestemmelse, uanset om den er lovlig eller ulovlig, dog er omfattet af bødeimmuniteten i henhold til artikel 15, stk. 5, i forordning nr. 17, når den er indeholdt i en anmeldt aftale.

237 På denne baggrund har Retten i den appellerede doms præmis 192 lagt til grund, at Kommissionen følgelig ikke lovligt kunne pålægge en bøde for en handling, der er blevet anset for at være en skærpende omstændighed, men som er knyttet til anvendelsen af en bestemmelse i en aftale, som var blevet forskriftsmæssigt anmeldt. Kommissionen kunne således ikke forhøje bøden for at tage hensyn til de hævdede skærpende omstændigheder.

238 JCB Service gør gældende, at Retten ikke lagde en urigtig retsopfattelse til grund. For det første udgjorde det erstatningskrav, som JCB Service havde gjort gældende over for en af sine forhandlere, blot en sanktion i forbindelse med håndhævelse af den nævnte aftalebestemmelse og ikke iværksættelse af en ikke anmeldt foranstaltning. Endvidere var kravet om erstatning nødvendigt for opretholdelsen af gyldigheden af aftalen om selektiv distribution og for at undgå ulovlig forskelsbehandling mellem forhandlerne. Endelig blev det omhandlede krav uretmæssigt kvalificeret af Kommissionen som »repressalier«, der udgjorde en skærpende omstændighed, idet »gengældelsesforanstaltninger« i henhold til retningslinjer for beregningen af bøder udgøres af foranstaltninger mod andre virksomheder »for at få dem til at »respektere« de ulovlige former for aftaler eller praksis«.

239 Det bemærkes, at Kommissionen i betragtning 40 til den anfægtede beslutning har anført, at »[i] de to A/B-skemaer, som JCB skulle udfylde for Det Forenede Kongerige, skulle selskabet oplyse indholdet i aftalen eller den samordnede praksis og især, under afsnit II, (3), (f), »[...] sanktioner, der kan iværksættes over for deltagende virksomheder (pønalstipulation, eksklusion, leveringsnægtelse osv.)«. I begge skemaer blev der svaret »nej«. Dette svar blev ikke givet skødesløst eller mekanisk. I skema A/B, der ledsagede den aftale for Danmark, der også blev anmeldt den 30. juni 1973, blev der berettet om en bøde på 250 GBP eller tre gange prisen på reservedele, der var indkøbt hos andre end JCB«.

240 De ovenstående konstateringer blev af JCB hverken bestridt inden for rammerne af denne procedure eller anfægtet for Retten. På denne baggrund bør det lægges til grund, at JCB Service, henset til det anførte svar »nej« under afsnit II, (3), (f) på skema A/B angående sanktioner, der kan iværksættes over for de i aftalen for Det Forenede Kongerige deltagende virksomheder, havde underrettet Kommissionen om, at den havde til hensigt ikke at indføre sådanne sanktioner.

241 Således indebærer svaret »nej« under den ovennævnte rubrik på skema A/B, at de sanktioner, som blev pålagt forhandleren i Det Forenede Kongerige, overskred grænserne for de aktiviteter, der var beskrevet i anmeldelsen, og derfor kan de omhandlede sanktioner, i modsætning til, hvad der er anført i den appellerede doms præmis 191, ikke være omfattet af bødeimmuniteten i henhold til artikel 15, stk. 5, i forordning nr. 17.

242 Det følger således, at Retten i den appellerede doms præmis 191 og 192 lagde en urigtig retsopfattelse til grund, da den antog, at Kommissionen ikke kunne pålægge en bøde på 864 000 EUR for en handling, der er blevet kvalificeret som en skærpende omstændighed, og at Kommissionen ikke kunne forhøje bøden for at tage hensyn til de hævdede skærpende omstændigheder.

243 Det følger af det ovenstående, at der gives Kommissionen medhold i de i forbindelse med kontraapellen nedlagte påstande for så vidt angår præmis 191 og 192 samt punkt 2 i domskonklusionen i den appellerede dom.

244 Ifølge artikel 61 i statutten for Domstolen ophæver Domstolen den af Retten trufne afgørelse, hvis den giver appellanten medhold. Domstolen kan i denne forbindelse enten selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse, eller hjemvise den til Retten til afgørelse. Da sagen er moden til påkendelse, træffes der endelig afgørelse om størrelsen på den bøde, der bør pålægges JCB Service, og denne fastsættes til 30 864 000 EUR.

Sagens omkostninger

245 I henhold til procesreglementets artikel 122, stk. 1, træffer Domstolen selv afgørelse om sagens omkostninger, såfremt Domstolen endeligt afgør sagen, uanset om der gives appellanten medhold eller ej. Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, første afsnit, som i henhold til artikel 118 finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.

246 Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at JCB Service tilpligtes at betale sagens omkostninger, og JCB Service har tabt sagen, bør selskabet pålægges at betale omkostningerne i appelsagen. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at JCB Service tilpligtes at betale omkostningerne i forbindelse med kontraappellen, bør selskabet ligeledes pålægges at betale de med denne appel forbundne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Anden Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Der gives Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber medhold i de ved kontraappellen nedlagte påstande.

3) Punkt 2 i domskonklusionen i dommen afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans den 13. januar 2004, JCB Service mod Kommissionen (sag T-67/01), ophæves.

4) Størrelsen af den bøde, der er pålagt JCB Service i henhold til artikel 4 i Kommissionens beslutning 2002/190/EF af 21. december 2000 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 (sag COMP.F.1/35.918 — JCB), fastsættes til 30 864 000 EUR.

5) JCB Service betaler alle sagens omkostninger for denne instans.

Underskrifter